

๗๕๐๕

แบบ สอนอ่าน

กรม ราชบัณฑิต

ธรรมจริยาเล่ม ๒

พระยา ธรรมศักดิ์มนตรี

กับ

พระอนุชา วัชร

เป็ญผู้เขียน

พิมพ์ครั้งที่ ๓ ๓๐๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๔๕๗

ปลักระดาษราคาเล่มละ ๑๓ สตางค์

พิมพ์จำหน่ายที่โรงพิมพ์ ชัยชนะมิตร บางขุนพรหม

มี กรมสิทธิ ตาม พระราชบัญญัติ

ป

๓๗๒.๘๓

๖

71. 6. 2

704100 - 704116

704100 R.1

แบบสอนอ่าน
กรม ราชบัณฑิต

ธรรมจรรยาเล่ม ๒

พระยา ธรรมศักดิ์มนตรี

กับ

พระ อนุกิจ วิฑูรย์
เป็นผู้เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่ ๒๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๔๕๗

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๑๓ สตางค์
พิมพ์จำหน่ายที่โรงพิมพ์อักษรนิติ์ ขางสุพรรณ
มีกรรมสิทธิ์ ความพระ ราชาบัญญัติ

บาณชีเรื่อง

— ๒๕๐๒๒ —

บทที่	หน้า
๑ ความสะอาด	๑
๒ ความสะอาด (ต่อบทที่ ๑)	๔
๓ ความเพียร	๕
๔ ความเพียร (ต่อบทที่ ๓)	๑๔
๕ กิริยาเรียบร้อย	๑๘
๖ กิริยาเรียบร้อย (ต่อบทที่ ๕)	๒๓
๗ อยู่ในข้อบังคับ	๒๔
๘ อยู่ในข้อบังคับ (ต่อบทที่ ๗)	๓๓
๙ ทรงต่อเวลา	๓๘
๑๐ ทรงต่อเวลา (ต่อบทที่ ๙)	๔๒
๑๑ ความซื่อตรง	๔๗
๑๒ ความซื่อตรง (ต่อบทที่ ๑๑)	๕๒
๑๓ ความกระหมัด กระหมัด	๕๖
๑๔ การรักษาสมบัติอันเป็นสาธารณะประโยชน์	๖๒

บทที่	หน้า
๑๕ กัญญา	๖๙
๑๖ กรณาสัตว์	๗๖
๑๗ ไม่เป็นคนใจชดากดินเค็ม	๘๓
๑๘ รัชชาติ	๙๐
๑๙ รัชชาติ (ต่อ บทที่ ๑๘)	๙๕

กวีนิพนธ์ ธรรมการ

บทที่ ๑ ความฉลาด

๑ นายผ่อง ผู้เป็นพี่ ถูก แม่เผือก น้อง คอย
ว่ากล่าว ตี เตียน ว่า สกปรก อยู่เสมอ ทั้งที่ แจ้ง อยู่
ใน ธรรม จริยา เต็ม ๑ นั้น ก็ เพราะ นาย ผ่อง กลับ
จาก โรงเรียน แล้ว ไม่ อาบน้ำ เสื้อ กางเกง ที่ กำล้าง
ชุ่มเหงื่อ ก็ โยนทิ้งไว้ รุ่งขึ้น นายผ่อง ก็ สวมไป
ได้อีก โดยไม่ มีความ รังเกียจ อย่างว่าแต่เท่า
นั้น เลย แม้ ใคร ๆ จะ เอา หมึกป้าย ที่ เสื้อ หรือที่
หนังสือเรียน นายผ่อง ก็ หา โกรธไม่

๒ พอ ถึง เดือน เมษายน โรงเรียน ปิด (ชดดิเต)
ตามฤกษ์ บิดาพานายผ่อง กับ แม่เผือก บุตร ทั้ง สอง
ไปเที่ยว เกาะ บางปะอิน ไปโดยรถไฟ เมื่อ รถ
ไฟ ถึง สถานี บาง ปะอิน แล้ว ก็ พา กัน ลงเรือจ้าง
ไปพัก อยู่ที่ บ้าน นาย ศุข ผู้เป็นลุง ซึ่ง อยู่ท้าย เกาะ

๓ เมื่อไปถึงแล้ว บิดาก็ให้บุตรทั้งสอง
ไป กราบไหว้ นายสุข แล้วต่างก็ทักทาย ปราไธกัน
ตามฉันทน์อง นายสุขนั้นมีบุตร ๔ คน เป็น
ชาย ๒ คน เป็นหญิง ๒ คน นายสุขได้ให้บุตร
ทั้งสี่นั้น ชวน นายผ่อง กับแม่เผือดไป เที่ยวดูอะไร
เล่นตามรอบบ้าน ฝ่ายข้าง บิดา นายผ่อง กับนายสุข
นั้น นั่งสนทนา กัน อยู่ ถ้ามถึงทุกข์และสุข แห่งกัน
และ กัน ตามธรรมเนียม

๔ นายผ่อง กับ พี่ชาย ทั้ง สอง พา กัน ไปเที่ยว
ทั้ง แต่แม่เผือดนั่งพูดเล่นอยู่ กับพี่สาว ที่ในเรือน
นักเรียนทุกคนทราบอยู่แล้วไม่ใช่หรือว่า แม่เผือด
เป็นเด็กไม่สวยไม่งาม แต่ชอบสอขาด เกลียต
ซึ่งความสกปรกเป็น อย่างยิ่ง เหตุฉะนั้น เมื่อ
แม่เผือดนั่งพูดอยู่ กับพี่สาว จึงพิศดูรูปร่างหน้า
ตา และ การแต่งตัวของพี่สาวว่า จะเป็น อย่างไร

๕ ด้วยแม่เผือดนึกก่อนอยู่ในใจว่า “พี่ทั้งสอง

นี้ ดูหน้าตา ก็ พอใช้ แต่ผ้า นุ่ง ผ้า ห่ม ช่าง กระไร
 ตลกปรก ราว กับ ไม่ เคย ชัก และ ช่าง ปลดอย หน้า ใจ
 จน เป็น มัน ไม่ ต่าง ไม่ ผิด สู้ แต่ เรา เป็น เด็ก ทว่า
 ก็ ไม่ได้ ดู ที่ หรือ หน้า ต่าง เรือน ก็ มี ตเสีย ออก มี ต
 ไม่ เห็น เตือน เห็น ทวน จน อากาศ ขอบ มี กถั่น ใจ
 คลั่ง ไป ทั้ง นั้น หยาก ไข่ ก็ ปลดอย ใจ ให้ จับ รุง รัง
 อยู่ ตาม ฝา และ ตาม เพดาน ออก เต็ม ไป ”

๒ แต่ แม่ เผือก เป็น เด็ก มี อธิยา ศรัย ติ จึง มี
 ได้ ปรีปาก ก่อน แคะ เหยย สัก คำ เทียว แล้ว ก็ แก่ ถึง ไถส
 ทำ เป็น เดิน ไป เปิด หน้า ต่าง มอง ดู อะไร เล่น แม่ เผือก
 เห็น มด กุม ฝอย ได้ หน้า ต่าง ที่ เกิด แต่ ได้ ทั้ง อะไร
 ต่อ อะไร สะ สม ใจ จน เป็น กอง โต พอ ไล่ หน้า ต่าง
 ออก ไป ก็ ได้ กถั่น ใจ ของ โส โกรก เหล่า นั้น เข้า จมูก แม่
 เผือก กลัว จะ เกิด โรค จึง มี หน้า ต่าง เสีย แล้ว
 ชวน พี่สาว ออก ไป นั่ง เล่น ข้าง นอก

๗ แม่ เผือก นั่ง ไม่ ไคร่ สนิท ด้วย พ้น เป็น

ละออกไป ทั้ง นั้น แต่ พี่สาว เคย ชิน เสีย แล้ว จึง
 นั่งได้ เป็น ปรกติ ปราศจาก ความ รำคาญ ต่าง ๆ
 แม่ ผิด ทน ไม่ได้ ต้องไป หยิบ ผ้า ชี รัว มา บัด
 กวาด ละ ของ เสีย ให้ หมด ก่อน แล้ว จึง นั่ง ลง ได้
 เรียบ ร้อย เพราะ แม่ ผิด เคย นั่ง แต่ พื้น กระดาน
 ซึ่ง ขัด ถู จน แดง เป็น มัน อย่าง ที่ บ้าน ของ ตัว นั้น
 เสมอ มา

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกด ได้

รัง เกียจ	สถานี	ปราไส	ธรรม เนียม
อชยา ศรัย	ปรกติ	ปราศจาก	รำคาญ
ผ้า ชี รัว			

บท ที่ ๒ ความ สอาด

(ต่อ บท ที่ ๑)

๙ ครั้น เวลา เย็น พี่ น้อง มา นั่ง กิน อาหาร
 พร้อม หน้า กัน อยู่ ที่ ระเบียง เรือน นาย ผ่อง เป็น เด็ก

ที่ไม่อยากนั่งให้เสียเวลานาน รีบ ๆ กินให้อิ่ม
 แล้วก็ไปวิ่งเล่นตามเคย ฝ่ายแม่เผือดจับจาน
 จะตักเข้า เห็นที่ขอบจานเป็นรอยนิ้วมือเบื่อน
 มินหม้อติดอยู่ ต่างยังไม่หมด จับเข้าเหนียว
 เหนอะหนะ แม่เผือดก็เอาไปล้างเสียใหม่แล้ว
 จึงตักเข้ากิน

๙ พอจับช้อนจะตักแกงแม่เผือดนึกประหลาด
 ใจจนเกือบจะพลั้งปากถามออกไปว่า “นี่ชดได้
 จากใต้ดินหรือ จึงดูออกดำน่าเกลียดคะนี่ ”
 แต่หากแม่เผือดเป็นเด็กมีกิริยาดีจึงนั่งไว้ได้ ถาด
 ชุบที่รองชามกับเข้านั้น สนิมก็จับเกรอะกรัง
 เกือบจะหมดสีเงินเสียแล้ว แม่เผือดมีวิธีที่จะทำ
 อย่างไร ตกถึงก็ต้องนั่งก้มกลืนเข้าไปจนกว่า
 จะอิ่ม แต่นับว่าเป็นครั้งแรกที่แม่เผือดได้พบ
 ความสกปรกเช่นนี้

๑๐ นายผ่องกับแม่เผือดอยู่บ้านสุขุขได้เจ็ด

แปดวัน พี่ชายพานายผ่องเที่ยวเล่นเพลิน ไม่
 อยากกลับบ้าน แต่แม่เสียใจกับความเดือดร้อน
 ต่างๆ นาๆ อยากจะกลับบ้านวันแล้ววันเล่า
 แต่ก็หาได้แสดง ความไม่พอใจให้ใครทราบไม่ รุ่ง
 ขึ้นอีกวันหนึ่ง บิดามีกิจธุระ จะต้องรีบร้อน
 กลับกรุงเทพฯ จึงนำบุตรทั้งสองไปตากแดดและ
 พี่ทั้งสี่ แล้วก็ลงเรือไปขึ้นรถไฟที่สถานีบาง
 ประอิน

๑๑ พอถึงบ้าน นายผ่องเปลี่ยนเครื่องแต่ง
 ตัวเสร็จแล้ว ก็ไปเที่ยวเล่นอะไรๆ ตามเคย
 แต่แม่เสียใจไปหา มารดา เล่าเรื่องที่ไปเที่ยว
 และเล่าถึง ความสกปรกของบ้านสูง ตามที่ได้
 เห็นมา แล้วให้มารดา พัง ทก ประการ มารดาจึง
 ถามว่า “นี่เจ้าจะมีไป บ่น ค้อน แะให้สูงได้ยิน
 ทอก กระมัง แกจะมีโกรธเขาหรือ” แม่เสียใจ
 ตอบว่า “เปล่าๆ ฉันไม่ได้ บ่น เลย เป็นแต่นึก

ก่อน อยู่ในใจเท่านั้น วิชาญใจอย่างที่สุด”

๑๒ มารดาจึงว่า “อย่างนั้นซิ เป็นเด็ก
ต้องให้มีสัมมาคารวะ จึงจะดี ถึงจะเห็นผู้ใหญ่
ทำสกปรกอย่างไร ก็ยังไม่ควรจะ ค่อน แคะ ให้
ผู้ใหญ่ได้ ความอับอาย แต่ ตัว ของ เรา นั้น ทำให้
ติงที่ไว้เสมอได้ ก็ เป็น การ ดี แล้ว อย่า
ให้กลายเป็น สกปรกไป อย่างเขาได้ ” มารดาจึง
เลย ส่ง สอน แม่ เสียด ต่อไป ว่า

๑๓ “คนเราที่เกิด ความ ไข้ เจ็บ ออก แอด ไม่ ใคร
มีแรง นั้น ก็ มัก จะ เป็น ด้วย การ รักษา ตัว ไม่ ดี
รักษา บ้าน เรือน ไม่ ดี คือ ไม่ รักษา ความ สะอาด
โดยมาก คือ (๑) เนื้อ ตัว ไม่ ซัก สีส ปล่อย
ให้เหม็น แข็ง กรัง รัต ตัว อยู่ ทำให้ เกิด ครื่น ตัว
(๒) ตัว สะอาด แต่ เครื่อง ใช้ หรือ เครื่อง แต่ง ตัว
ไม่ ซัก ฟอก ให้ สะอาด นุ่ง ห่ม เข้า ก็ ย่อม พา ให้
สกปรก ไป ด้วย (๓) ที่ อยู่ ถ้า สกปรก และ มี ของ

โสโครก ก็ทำให้ อากาศที่ เรา หายใจ เข้าไป นั้น
ไม่บริสุทธิ์ เพราะ มีกลิ่น ไอ คับ (๔) อาหาร
การกิน ถ้าไม่ หมดจด หรือ มีของเสีย เจือปน อยู่ ด้วย
เมื่อ กิน เข้าไป ก็ ทำให้ ท้อง เสีย คือ ให้ ท้อง ชื่น หรือ
ปวดท้อง ลง ท้อง เป็น ต้น สิ่งเหล่านี้ ควร ต้อง ระวัง
ให้ สอาด ให้ ดี อยู่ เสมอ

๑๔ “เจ้า ก็ เป็น คน รู้จัก ความ สอาด และ
เกลียด ชัง ความ สกปรก อยู่ แล้ว แต่ พี่ ของ เจ้า ยัง
โง่เขลา มาก ทำ อย่างไร จึง จะ หัด ให้ รู้จัก รักษา
ความ สอาด เสีย ได้ บ้าง” แต่ นั้น มา แม่ เสียด เห็น
พี่ ชาย ทำ สกปรก เวลาไร ก็ คอย ค่อน ว่า อยู่ เสมอ
จน นาย ผ่อง มี ความ ขาย คอย ระวัง ตัว ไม่ ให้น้อง
ว่า เล็ก ว่า น้อย ได้ ภายหลัง นาย ผ่อง ก็ คอย รู้จัก
สอาด ชื่น บ้าง ที ละ เล็ก ละ น้อย นับ ว่า ดี ขึ้น กว่า
แต่ ก่อน

๑๕ นี่แหละ นักเรียน ทุก คน ควร จะ เอา เขียง

ความเพียร

แม่เผือก ประพฤติตัวให้เหมือน แม่เผือกบ้าง จะ
ได้ชื่อว่า เป็นคน สอาด และ ความ สอาด นั้น ก็
ยอมทำให้ ตัว สวยงาม ขึ้น ด้วย เหมือน กัน ตรง
กับ คำโบราณ ว่า “ไก่อ่างเพราะ คน คน งามเพราะ
แต่ง” คนใดที่ ปลดปล่อย ตัว ให้ สกปรก และ เสือผ้า
ที่อยู่ สกปรก ก็ เหมือน หนึ่ง ปลดปล่อย ให้ ไรศภัย เดิน เข้า
มา หา ตัว ดัง ที่ มารดา แม่เผือก สอน แม่เผือก ฉะนั้น
คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกปรก ได้

อาหาร	พืช	กรุงเทพ
สัมมาคารวะ	โสโครก	อากาศ
บริสุทธิ์	ไรศภัย	นี้แหละ

บทที่ ๓ ความเพียร

๑ คนที่ ทำ อะไร ไม่ สำ เร็จ แล้ว ละ เสีย ง่าย ง่าย
ไม่ คิด ขวน ขวาย ถาม ผู้ ชื่น ที่ เขา รู้ และ หัก ทำ

ต่อไป จน สำเร็จ นั้น เรียกว่า เป็น คน ไม่ ตี ไม่ ไข่
 หรือ ไบรอน ท่าน เปรียบ เทียบ เป็น สภาอิศไว้
 สอน เต็ก ว่า “ จง ฝน ทั้ง ให้ เป็น เข้ม ” สภาอิศนี้
 หมาย ความ ว่า ถ้า จะ ทำ สิ่ง ไต ถึง จะ ต้อง ทำ
 เน้น นาน และ ลำบาก ยาก เย็น เพียง ไร ก็ ดี ก็
 ยัง ไม่ ควร ทอด ทิ้ง เสีย ต้อง คิด อ่าน ทำให้ สำ เร็จ
 จง ได้

๒๒ การ เรียน วิชา ทำไม จึง มี คน พากัน เบื่อหน่าย
 และ ละ ทิ้ง เสีย กลาง คับ ไตย มาก ก็ เพราะ การ
 เรียน วิชา เป็น การ ยาก อย่าง หนึ่ง เหมือน กัน เรียน
 แต่ ต้น กว่า จะ สำ เร็จ ได้ ต้อง การ เวลา หลาย ปี
 บางที ก็ ถึง หลายสิบ ปี และ คน ที่ คิด เบื่อหน่าย
 ทั้ง เสีย แต่ กลาง คับ เช่น นั้น ก็ ย่อม เป็น ผู้ ที่ ยัง
 ไม่ รู้จัก ฝน ทั้ง ให้ เป็น เข้ม จึง บัง เกิด ความ เบื่อ
 หน่าย ท้อ ถอย ขึ้น จะ ยก ตัว อย่าง ขึ้น มาเล่า ให้ ฟัง
 ดัง ต่อไป นี้

๓ นายเขียน เป็น บุตร ท่าน ผู้ ตี คน หนึ่ง เมื่อ
 นายเขียน ยัง เยาว์ อยู่ นั้น มี พี่ เลี้ยง แม่ นม คอย
 หนุนอม ก่ออม เกื้อเลี้ยง จะ เล่น จะ ทำ สิ่ง ไร ก็ ปลอ่ย ให้
 ทำ ตาม ชอบใจ เสมอ แต่ก็ หา ทำให้ สำ เร็จ ด้วย
 ฝีมือ ตน เอง สัก ครั้ง เทียวไม่ เมื่อ แรก ลง มือ ทำ ดู
 ทว่า ก็ จะ แข็ง ชัน ทำให้ ตี ยิง ยวด ที่ เทียว ภาย
 หลัง ก็ เฉื่อย ซา เข้า เลย ไม่ สำ เร็จ ต้อง ทอด ทิ้ง อยู่
 นั้น เอง นายเขียน ประพฤติ เป็น เช่น นี้ มา จน ไท
 อายุ ถึง ๑๓ ปี บิดา จึง นำ ไปฝาก ให้ เรียน หนังสือ
 ที่ โรงเรียน

๔ นายเขียน เป็น เด็ก ที่ ไม่ เคย รู้จัก ตัว ก. ข.
 เลย แต่ ครู ผู้ สอน มี ความ เชี่ยว ชาญ หา วิธี
 สอน ที่ สอ ใจ นายเขียน ให้ เรียน จำ ตัว ก. ข.
 ได้ โดย ไม่ รู้ สึก ว่า เรียน เหตุ ฉะนั้น จึง ทำให้
 นายเขียน หมั่น และ มี ความ อยาก เรียน มาก ขึ้น
 ใน ไม่ เกิน เดือน ก็ จำ ตัว พยัญชนะ และ สระ ได้ จึง

ประ สม ทั่ว อ่าน ได้ เล็ก น้อย ด้วย แล้ว ต่อ มา
นาย เขียน ก็ เล่า เรียน มี ความ รู้ มาก ขึ้น เป็น ลำดับ

๕ ครั้น เรียน ๆ ไป นาย เขียน มา คิด
เห็นว่า “ การ เรียน วิชา นั้น ไม่มี ที่ สุด ยิ่ง เรา
บัญญัติ ทั้บ เช่น นี้ แล้ว เห็น จะ ต้อง เรียน จน แก่
จึง จะ สำ เร็จ และ จึง จะ ออก ทำ การ หา เลี้ยงชีพ
ได้ ” เมื่อ นาย เขียน มา คิด เป็น เช่น นี้ ก็ ทำให้
มีความ ห่อ ถอย สิ้น ความ มานะ ทั้บ ที่ ทั้บ เดียว ตั้ง
หน้า แต่ จะ ละ การ เรียน ไป หา ที่ ทำ งาน เพื่อ รับ ผล
ประโยชน์ และ เพื่อ ให้ ทั้บ ช้อ ว่า ทั้บ เป็น ผู้ ใหญ่
หมด การ เล่า เรียน แล้ว

๖ เมื่อ นาย เขียน หา ที่ ทำ งาน ได้ แล้ว จึง
ไป หา ครู และ แสดง ความ ห่อ ถอย ของ ตน ให้ ครู
ฟัง เพื่อ จะ ลา ครู ออก ไป ทำ งาน ครู ก็ เตือน ว่า
“ ไม่ ว่า การ สั่ง ทั้บ หมด แม้ ผู้ ที่ ทำ หรือ เรียน ไม่
มีความ มานะ เพียร ทำ เพียร เรียน ให้ สำ เร็จ มา คิด

ที่ถ้อยเสียกลางคัน เช่นนี้แล้ว ก็ย่อมเป็นของ
ยากอยู่เอง ถ้าจะถือตามคำสุภาษิตว่า ฝน
ทิ้งให้เป็นเข้มนั้น คือจะเรียนอะไรหรือทำอะไร ถึง
จะยากและเปลืองเวลานานเท่าไร แต่ค่อยอดส่ำห
ทำไปหรือเรียนไปจนสำเร็จ ก็ จะ เห็น ว่า เป็น การ
ไม่สู้เหลือบ่ากว่าแรงนัก”

๗ นายเขียนได้รับคำสั่งสอนของครูแล้ว เช่น
นี้ ก็ ดี แต่ ก็ หา ศลาย ความ ท้อถอยไม่ ตก
ลง ครู ต้อง อนุญาตให้ลา ออก นายเขียน ก็ ลา ไป
เริ่มทำราชการตามที่คิดได้นั้น ขึ้น แรกที่ จะ เข้า
รับราชการนั้น นายเขียนหวังว่า คงจะได้เลื่อน
ตำแหน่งขึ้นไปเป็นลำดับ แต่ ทำ อยู่ ถึง สี่ ห้า ปี
ก็ ไม่ เห็น ปรากฏว่า เลื่อนไปได้ดีเท่าใด จึง เกิด
ความเบื่อหน่ายในเรื่อง ทำ ราชการ ต่อไป อีก

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกคได้

เยาว์

สำเร็จ

พญานะ

ชีพ

มานะ

ผลประ โยชน์

ปรากฏ

อุสาค

อนุญาท

บทที่ ๔ ความเพียร

(ต่อบทที่ ๓)

๘ เมื่อ นาย เขียน กลับ มา มีความ ท้อ ถอย ใน
ราชการ เช่นนี้ ก็ ย่อม ทำให้ เสื่อม ความ เพียร การ
งาน ของ นาย เขียน จึง เสื่อม ทรมาน ไป เลย เป็น เหตุ ให้
นาย เขียน ท้อ ถอย มาก ขึ้น และ พอส จวบ เหมาะ อายุ
ครบ ปี บวช นาย เขียน จึง ได้ ลา ออกจาก หน้า ที่
ราชการ จัด การ เตรียม ตัว จะ บวช แล้ว คิด หา
ความดี ใน ทาง สมณะ ต่อไป

๙ พอ จวน ถึง ฤดู เข้า พรรษา วงษ์ ญาทิ
แห่ง นาย เขียน ทั้งหลาย ก็ พร้อม กัน จัด การ ให้ นาย เขียน
ได้ บวช ตาม ความ ประสงค์ ใน พรรษา นั้น พระ เขียน
ยัง ใหม่ อยู่ ไม่ รู้ จัก การ ประพฤติ ตาม กิจ ของ พระ

นัก พระ อุปัชฌาย์ จึง ต้อง คอย สั่ง สอน ชักจูง
ให้ พระ เขียน มี จิตร์ เต็มใส ในการ ประพฤติ ตน ให้ ถูก
ต้อง ตาม เพศ สมณะ พระ เขียน มี จิตร์ เต็มใส
มิได้ คิด ห่วงใย ใน ทรัพย์ สมบัติ เห็น ว่า เป็น สุข
แล้ว ครั้น ต่อ มา ถึง พรวรษา ที่ สอง อาจารย์
ไม่ได้ สั่ง สอน โดย กวดขัน นัก เพราะ เห็น ว่า เข้าใจ
เป็น ทน ทาง พอ แล้ว พระ เขียน จึง ต้อง บังคับ ตัว
เอง สอน ตัว เอง แต่ นั้น มา

๑๐ การ บังคับ ตัว เอง นั้น ย่อม ไม่ สู้ กวดขัน
และ มัก ปลดปล่อย ให้ เกิด มี ความ เฉื่อยชา ขึ้น ได้ เหตุ
ฉะนั้น เมื่อ พระ เขียน บวชนาน ไป ๆ ความ คิด ที่
เห็น ว่า การ บวช เป็น สุข กว่า ไม่ บวช นั้น ภายหลัง
ก็ กลับ เห็น ว่า เป็น การ ลำบาก ไป เพราะ ต้อง อยู่
ใน ความ บังคับ ของ ลีลาบท และ วินัย ต่าง ๆ จึง
ได้ ถึง ความ เห็น ว่า ถ้า จะ บวช ต่อ ไป ต้อง ประพฤติ
ให้ ถูก ต้อง ตาม ข้อ บังคับ ถ้า จะ ไม่ ประพฤติ ให้ ถูก

ต้องก็สึก ตี กว่า จึง ตก ลง สึก ออก มา ทำ ราชการ
อยู่ใน หน้า ที่ เดิม อีก พระ เชิญ บวช อยู่ ได้ ๕
พรรษา เมื่อ สึก นั้น อายุ ได้ ๒๒ ปี

๑๑ วัน หนึ่ง หมด เวลา ทำ ราชการ แล้ว นาย
เชียน เติบ กลับ มา บ้าน พบ นาย ตี ซึ่ง เป็น เพื่อน
นัก เรียน ด้วย กัน มา แต่ เล็ก ๆ ได้ เข้า ใจ เรียน
แต่ วัน เดียว กัน แล้ว จาก กัน ไป แต่ ครั้ง ออก จาก
โรงเรียน มา ทำ ราชการ นั้น จึง ได้ ทัก ทาย ปราชัย
กัน นั้น เพื่อน สนิท และ ตาม ถึง ทัก ทัก ตลอด ถึง
การ งาน ที่ ทำ และ เงิน เดือน ที่ ได้ รับ อยู่ใน เวลา
ปัจจุบัน นั้น ด้วย นาย ตี ก็ เล่า ให้ ฟัง ว่า

๑๒ นาย ตี เรียน ต่อ ไป จน ได้ ประ โยค สอง แล้ว
ไป เรียน หนังสือ อังกฤษ ได้ ได้ ที่ หนึ่ง จึง ได้ ออก ไป
ศึกษา วิชา ณ ประเทศ ยุโรป ด้วย ตน เล่า เรียน หลวง
เตียว นี กลับ เข้า มา รับ ราชการ ตาม ที่ ได้ เรียน มา ได้
เงิน เดือน ๆ ละ ๓ ชั่ง นาย เชียน ได้ ฟัง ดัง นั้น

นึกเสียใจพูดไม่ออก และ นึกเสียตาย เวลาที่ล่วง
มา แล้วว่า ถ้า จะ เรียน ต่อมา จน บัดนี้ ถึง จะ ไม่ ดี
เหมือน นาย ตี ก็ คง จะ ไม่ เสว ทรมาน ทำ ช้ำ เหมือน
ที่ เป็น อยู่ เดียว นี้ แล้ว ต่าง คน ก็ ลา จาก กัน ไป

๑๓ ตาม ที่ นาย เขียน ประพฤติ มา แล้ว นั้น ใคร
จะ เห็น ว่า เป็น อย่างไร ก็ คง ต้อง ตอบ ว่า ไม่ ดี
ไม่ มี ความ เพียร เป็น คน จีบ จต ทำ อะไร ก็ ไม่
สำเร็จ มี แต่ ความ ท้อ ถอย ร่ำ ไป เพราะ ฉะนั้น
นัก เรียน ผู้ จะ เป็น ผู้ ใหญ่ ต่อ ไป ภาย หน้า จึง ไม่ ควร
เอา เยี่ยง นาย เขียน คือ ทำ การ จีบ ๆ จต ๆ
ออกจาก ที่ นั้น มา ทำ ที่ นี้ ออกจาก ที่ นี้ ไป เข้า ทาง นั้น
แล้ว ลง ปลาย ก็ ไม่ ได้ ดี สัก อย่าง เดียว ควร จะ ถือ
เอา แบบ ของ นาย ตี ไว้ เป็น ตัวอย่าง ต่อ ไป คือ

๑๔ แรก เข้า เรียน หนึ่ง สัปดาห์ ตก ลง ใจ เสีย ก่อน
ว่า เรียน ถึง นั้น แล้ว จะ เรียน สิ่ง นั้น ต่อ ไป ถ้า

เรียน สิ่งนั้น จบ แล้ว ถึง ที่สุด จะทำ อย่างนั้น จะ
 ดี กว่าที่ เรียน จับ ๆ จด ๆ ไม่มีมานะ แล้ว
 กลับ มี ความ ท้อ ถอย เปลี่ยนใจง่าย ๆ ไป เรียน ได้
 ครึ่ง ๆ กลาง ๆ เห็น สิ่งนี้ ดี ไป เรียน สิ่งนี้ เมื่อ
 เห็น สิ่งโน้น ดี ก็ กลับ ไป เรียน สิ่งโน้น อีก แล้ว ก็ เกิด
 ความ ท้อ ถอย ไม่มี ที่ สิ้น สุด ลง ปลาย เลย เรียน
 อะไร ทำ อะไร ไม่ สำเร็จ เป็น ชั้น เป็น อัน ได้ เมื่อ ไท
 ชั้น วัฏฏะ สิ้น อยาย ล่วง เข้า ไป เสีย แล้ว ตก ลง
 เป็น เสีย ที่ เกิด เปลา่ เช่น นี้ ขอ ขอร่ำ ได้ มี ใคร ทำ เลย
 เป็น อัน ชาติ

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกค ได้

บวช	สมณะ	พรหม	วงษ์ ญติ
ประสงค์	อภิชฌา	ทวีปย์ สมบัติ	สิกขามท
วินัย	ปัจจุบัน	ประเทศยุโรป	

—*—

บทที่ ๕ กิริยาเรียบร้อย

๑ นักเรียนที่อ่าน หนังสือ ธรรมจริยาเล่ม ๑ นั้นแล้ว

คงยังจำเรื่องนาย ขาบ กับ นาย ขม พี่น้องสองคน
นี้ได้คดีเดียวว่า นาย ขาบ เป็นเด็กที่บิดา มารดา ส่ง
สอนเสมอจน มีกิริยาดี นาย ขม เป็นเด็กบ้านนอก
ไม่รู้จักกิริยาชั่วดีอย่างไร เดินข้ามกรายคนโน้น
ยีน คำสัพพะ คนนี้ เขี่ยตัก้าวให้ผู้ใหญ่ นิ่ง
สูงกว่าผู้ใหญ่ ฯลฯ มารดานาย ขาบจึงให้
นาย ขาบ เป็นผู้ ตักเตือน และ สอน นาย ขม ก็ ค่อย
มีกิริยาเรียบร้อยขึ้นบ้าง แต่ นอกจากที่ นาย ขาบ ตัก
เตือนให้แล้ว นั้น ก็ยังหา ทราบไม่ ว่า อะไร ถูก อะไร
ผิด อะไร ดี อะไร ชั่ว ทั้งจะ กล่าวให้ ฟัง ต่อไปนี้

๒ วันหนึ่ง มารดานาย ขาบ ใช้นาย ขม
นำของไป ถวาย พระ ที่ วัด เมื่อ นาย ขม กลับ มา
ถึงบ้าน แล้ว แล เห็น มารดานาย ขาบ นอน อยู่ ที่
ระเบียง เรือน นาย ขม ยัง จำ ได้ ว่า นาย ขาบ สอน ไม่
ให้ ยีน คำสัพพะ ใคร นาย ขม จึง ได้ ยีน ออก ไป
ทาง ๆ เล่า ความ ที่ พระ ท่าน สั่ง มา นั้น ให้ มารดา

นาย ขาบ พัง พอหมดเรื่องแล้วก็กลับเข้าไป
 ผลัดผ้าในเรือน เห็น จต หมาย สอด ของ สุนิกไว้
 ฉบับหนึ่ง อยากใคร่รู้ใจความในนั้น จึงจับ
 ของ จะ ฝึก นาย ขาบ ก็ มา ถึง แล้ว ร้อง ห้ามว่า
 “ไฮ้ อย่าไปฝึก, รู้แล้วหรือว่า ของใคร”

๓ แล้ว นาย ขาบ ก็ บอกว่า “เรื่องนี้ฉัน
 เคย ถูก ครู ตู มา ครั้ง หนึ่ง แล้ว ครู ห้าม ว่า จต หมาย
 ที่ จำ หน้า ของ ถึง ใคร ๆ ก็ ดี หรือ หนังสือ ที่ เขา
 เขียน วาง ไว้ ก็ ดี หรือ ที่ เขา กำลัง เขียน อยู่ ก็ ดี
 แม้ เจ้า ของ เขา ไม่ ได้ อนุญาต ให้ ดู เรา ไม่ ควร
 จะ ดู ของ เขา เป็น อัน ชาติ และ เมื่อ ก็นี้ ก็ ไป ยืน
 พูด กับ มารดา ฉัน อีก มารดา เคย ห้าม ฉัน ว่า ถ้า
 ผู้ ใหญ่ นิ่ง หรือ นอน อยู่ จะ ไป พูด จา ด้วย ก็ ต้อง นิ่ง
 ลง ให้ เรียบ ร้อย เสีย ก่อน แล้ว จึง พูด ถึง เรื่อง ราว
 ของ เรา ต่อ ไป พ่อ ชม ทำ เช่น นี้ ไม่ ดี,”

๔ เย็นวันหนึ่ง นาย ขาบ กับ นาย ชม กลับ จาก

โรงเรือน แล้วยังไม่ทันได้อาบ น้ำ ก็จะต้องไปนั่ง
กินเช้าทีเดียว พี่เลี้ยงนาย ขาบจึงร้องว่า “นั่น
อย่างไร ไม่ทันอาบ น้ำก็จะ กินเช้า ช่างสกปรก
แท้ ๆ” นาย ขม ตอบ ด้วย ความโกรธว่า “ไม่
อาบไม่ แอบ ละ จะ ทำไม่เล่า” มารดา นาย ขาบ
ได้ยิน เข้า จึง ตู่ว่า “ผู้ใหญ่ เขา ตก เตือน ดี ๆ ตัว
เป็น เต็ก ยัง จะ ชุ้ ทวาด เขา อีก เล่า ยัง ไม่ ไป อาบ น้ำ
เสีย อีก หรือ” นาย ขม กับ นาย ขาบ ก็ ลุก ไป อาบ
น้ำ แล้ว จึง กลับ มา นั่ง กิน เช้า เป็น ปกติ พร้อม
กัน กับ มารดา นาย ขาบ

๕ ระหว่าง ที่ กิน เช้านั้น นาย ขม หยิบ สิ่ง
ไหน สิ่ง นี้ มือ ไหว ไป ไม่ รัง รอ ใคร ตก น้ำ แกลง
ก็ เปี่ยม ช้อน หก เรียง ภาต เข้า สุก ติต มือ นุ่ง นุ่ง ไม่
ล้าง มือ แล้ว ไป หยิบ กับ เข้า ใน ชาม เอา นิ้ว
มือ ขยี้ ลง ไป ทั้ง ๕ นิ้ว เปิบ เข้า ก็ หก ออก ชาว
ไป รอบ ชาม และ อด ใจ จน กบ ปาก พุด เกือบ ไม่

ออก ด้วย ความ ชาติ ชาติ นาน อยาก กิน ให้ อิ่ม เร็ว ๆ
จะได้ ไป เทียว เท่านั้น มารดา นาย ขาบ จึง ว่า

๒ “ผู้ใด เขา กิน เข้า หรือ กิน อะไร ก็ กิน ช้า ๆ
ไม่ต้อง รีบ ร้อน เวลา จะ หยิบ กับ เข้า ก็ รอ กัน ไม่
ชิง กัน จน มือ ชั่ว กะ ไหว่ ตัก น้ำ แกลง ก็ อย่า ให้ เปี่ยม
ขึ้น จะ หก เปื้อน เประอะไร มือ ที่ หยิบ กับ นั้น ใช้
หยิบ แค่ ๒ นิ้ว ๓ นิ้ว ก็ พอ ไม่ต้อง ชยัม ลง ไป
กลาง ขาม ทั้ง ๕ นิ้ว และ หมั่น ถ้าง มือ อย่า ให้
เข้า สก ติด นุง นัง จึง จะ ดี กิน อย่าง พ่อ ขม เช่น นี้
เขา เรียก ว่า กิน มุม มาม ถ้า ไป กิน กับ ใคร ๆ เขา
ก็ รัง เกียจ ว่า สก ปรง

๗ แต่ นั้น มา เวลา นึง รับ ประทาน เข้า นาย
ขม ก็ ระวัง ตัว คอย เอา อย่าง นาย ขาบ อยู่ เสมอ จน
ค่อย เรียบ ร้อย ขึ้น คำ สั่ง สอน ที่ มารดา นาย ขาบ
กับ นาย ขาบ สอน ให้ ก็ ยัง จำ ได้ ดี ว่า ไม่ ให้ ยืน พุด
กับ ผู้ ใหญ่ ไม่ พุด กระ ไชก กระ ชาก ตุ ผู้ ใหญ่

ไม่ กิน มุม มาม ไม่ ดู จต หมาย ของ ผู้อื่น ที่ เจ้า ของ
 ไม่ได้ อนุญาต ให้ ดู และ ไม่ ชัก ของ จต หมาย ที่ ไม่
 ไข่ ชื่อ ของ ทัว

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกค ได้

ศิระ	จำ หน้า ของ	ถวาย	จต หมาย
โกธ	รัง เกียจ	อนุญาต	รับ ประทาน

บทที่ ๖ กิริยา เรียบ ร้อย

(ต่อบทที่ ๕)

๙ รุ่ง ขึ้น เป็น วัน พระ กลาง เดือน ที่ บ้าน
 มารดา นาย ขาบ มี เทศน์ มี ผู้ คน ใน บ้าน และ เพื่อน
 บ้าน มา นั่ง ฟัง อยู่ ที่ กลาง นอก ชาน เป็น อัน มาก ฝ่าย
 นาย ขม เห็น เตือน หงาย แจ่ม ตี ก็ ชัก ชวน เพื่อน
 เด็ก ๆ เสียง ออก ไป จึ่ง เล่น กัน เสียง เกียว กวาว นาย
 ขาบ นั่ง ฟัง เทศน์ อยู่ เคียง มารดา ได้ยิน แต่ เสียง
 นาย ขม กับ เด็ก ๆ หัวเราะ กัน ออก ถึง ไป จน ฟัง เทศน์

ไม่รู้เรื่องว่าไปทางไหน มารดาจึงให้นาย ขาบ ออก
ไปห้าม นาย ขม เสีย

๗ นาย ขาบ ค่อยๆ ลุกเดิน ย่อง มาหา นาย ขม
ชั้น กระดาน ก็ไม่ให้ตั้ง กิริยา แล้วบอก แก่ นาย ขม
ว่า “มารดา ใช้ ให้ฉัน มา ห้าม ว่า อย่า ให้ อีง ไป
และ แท่ก่อน ฉัน ได้รับ คำ สั่ง สอน ของมารดา ถึง เรื่อง นี้
ว่า เมื่อ เขา พัง เทศน์ อยู่ ก็ ดี หรือ เขา ประชุม
ปลุกษา หา รือ กัน อยู่ ก็ ดี หรือ ใน ที่ ไตๆ ที่ เขา
ต้อง การ ความ เจียน สงัด ห้ามไม่ให้ ทำ เสีย อีกรัก
เพราะ จะ พา ให้ ความ ตั้งใจ ของเขา พ้น เพื่อน ไป เป็น
การ หยาบ ข้าไม่มี อชฌาศรัย ดู แต่ ที่ โรง เรียน เกิด
เมื่อ กำ ลัง ครู อธิบาย อะไร ให้เรา พัง ถ้า มี ใคร มา ทำ
เสียง เข็ด อยู่ ข้าง โรง เรียน ครู ยัง ไล่ ไป เสีย เลย นั้น
ไม่เป็น เพราะ ครู กลัว จะ พา ให้ ใจ เรา ออก แวก ไม่
ฟัง คำ อธิบาย ของ ครู หรือ” นาย ขาบ ก็ เลย ขวน
นาย ขม มา นั่ง พัง เทศน์ เสีย ด้วย

๑๐ วันหนึ่ง ครูเรียก นาย ขาบ กับ นาย ขม
เข้าไปหาในห้องพัก ของ ครู ที่ โรงเรียน นาย ขาบ
ก็เข้าไปยืน อยู่ข้าง ขวา ของ ครู และ ยืน ทาง ซ้าย
อย่าง ยืน พัก แล้ว มือ หนึ่ง ก็ จับ คลำ ที่ กระเป๋
เสื้อ ฝ่าย นาย ขม นั้น ไป ยืน อยู่ ข้าง ซ้าย กับ
หลัง มือ ท้าว มุม ไต่ ของ ครู ครู จึง ดู ทั้ง สอง คน
ว่าไม่รู้จัก ทำ กิริยา ให้ เรียบ ร้อย เมื่อ เข้า หา ผู้ ใหญ่
มี อย่าง หรือ มา ยืน เอา มือ ท้าว ไต่ อย่าง พุท กับ
เพื่อน เล่น ชอบ แต่ เข้า มา ยืน ตั้ง ตัว ตรง ให้ เรียบ
ร้อย เมื่อน ปรกติ จึง จะ สมควร แล้ว ครู ก็ ให้ นาย ขาบ
กับ นาย ขม ยืน ห่าง ไต่ ออก ไป และ ให้ ยืน ตัว ตรง
ขา ตรง ทั้ง คู่ กระตุ้ม เสื้อ ของ นาย ขม ที่ ยัง ไม่ได้ ซัด
อยู่ อีก ๒ กระตุ้ม นั้น ครู ก็ ให้ ซัด เสีย แต่ นั้น
มา นาย ขาบ ระวงตัว มาก ใน เมื่อ เข้า หา ผู้ ใหญ่ เพราะ

กล่าว จะ ถูก ดู ได้ รับ ความ อยา อีก และ ก็ คอย เตือน
นาย ขม อยู่ เสมอ ด้วย

๑๑ เรา ทราบ กัน อยู่ แล้ว ไม่ ใช่ หรือ ว่า นาย
ขม เป็น เด็ก บ้าน นอก ก็ จริง แต่ เป็น เด็ก ที่ ไม่ ดี
และ ย่อม เชื่อ พัง คำ สั่ง สอน ของ ผู้ ใหญ่ ที่ ตน เห็น
ว่า มี ความ รู้ ดี กว่า ตน เหตุ ฉะนั้น นาย ขม จึง ค่อย
มี วิชา ที่ ชื่น กว่า แต่ ก่อน และ ต่อ มา นาย ขม
ก็ ยัง ได้ รับ ความ รู้ ใหม่ อยู่ อีก คือ

(๑) ไม่ ยืน พุด กับ ผู้ ใหญ่ ที่ นั่ง อยู่

(๒) ไม่ ตู จต หมาย ของ คน อื่น และ ไม่ ต
หนังสือ ที่ คน อื่น เขา กำลัง เขียน อยู่ ที่ เจ้า ของ ไม่ ได้
อนุญาต ให้ ตู

(๓) ไม่ พุด กรร ไชก

(๔) ไม่ กิน บุบ มาม

(๕) ไม่ ทำ เสียง อีก ทึก เมื่อ มี ผู้ พัง เทศน์

หรือเมื่อมีผู้ปลูกษาหาหรือกันอยู่ หรือในที่ ๆ ต้อง
การ ความ สงัด

(๒) เมื่อเข้าหาผู้ใหญ่ต้องทำกิริยาให้เรียบร้อย
ขัด กระตุมให้หมด และไม่ทำวโตะ หรือทำ
ท่า เกะ กะ ให้เป็น การลบหลู่ ผู้ใหญ่เป็นอันขาด

๑๒ แต่ นั้น มา นาย ขม ก็ ระวัง ตัว เสมอ ไม่
ประพฤติ กิริยา หยาบ ต่าง ๆ เช่น เคย ประพฤติ มา แล้ว
นั้น อีก จน มี ผู้ ขม ว่า นาย ขม เป็น คน มี กิริยา ดี
เรียบร้อย ขึ้น อีก คน หนึ่ง เหมือน กัน

๑๓ นี่แหละ นักเรียน ทุกคน จง เห็น ถေး ว่า
การที่ไม่ดี คือ ไม่หวั้งแข็ง ไม่ถือตัว ย่อมเป็น
คุณ แก่ ตัว ตั้ง เรื่อง นาย ขม ที่ อ่าน มา แล้ว นี้ คือ
นาย ขม เป็น เด็ก ไม่ดี ไม่หวั้งแข็ง ไม่ถือตัว
รู้ว่า ตัว กิริยา ไม่ดี น้อง ตก เดือน สี่ สอน ก็ เชื่อ
ฟัง และ ประพฤติ ตาม จน ได้ ชื่อ ว่า เป็น คน ดี มี กิริยา
เรียบร้อย อย่าง เขา บ้าง

๑๔ ถ้า นาย ขม เป็น เด็ก หัว แข็ง ไม่เชื่อฟัง คำ แนะนำ ของ นาย ขาม และ มารดา นาย ขาม ตั้งใจแล้ว ไหน เลย นาย ขม จะ กลับ ตัว เป็น เด็ก มีกิริยาดี ขึ้นได้ ก็ จะ เป็น เด็ก ชุ่ม ชำม เตะ โน่น โทนนี่ ยืน พุด คำ ศีร์ชะ คน พุด ไม่ เก่ง ใจ คน ๆ ๑ ๓ อยู่ นั้น เอง นี่ ต้อง นึก ว่า นาย ขม เป็น เด็ก ดี แท้แม่ แท้ น้อง เล็ก กว่า ตก เดือน ก็ จำ ไม่ มีความ โกรธ เคือง เพราะ รู้ สึก ตัว ว่า ตัว ไม่ รู้ จัก อะไร ควร ที่ นัก เรียน ทั้ง หลาย จะ เอา ยืน อย่าง นาย ขม บ้างไป ภาย หน้า จะ ได้ มี ผู้ ชม ว่า เป็น คน ดี มี กิริยาเรียบร้อย

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกคได้

เทศน์	สคร	กรร ไชก	ปฤกษา
อัชฌาศรัย		อธิบาย	อีก ทีก
ชาติ กระตุ่ม เสือ		ประพฤติ	เหตุ ณะ นั้น

บทที่ ๗ อยู่ในข้อบังคับ

๑ คนเขามักพูดบ่อย ๆ ว่า ผู้ นั้น ๆ
เป็น แม่ทัพ ยกกองทัพไป รบกับเมืองนั้น ๆ แต่
คนที่ได้เคยไปทัพ และได้เห็น การ รบพุ่งจริง ๆ
ดูเหมือนจะมีน้อย ยิ่งเด็ก ๆ ด้วยแล้ว คงยัง
ไม่เคยเห็น ทุกคน เพราะที่ไหน เขา จะ ยอมให้เด็ก
ไปใน กองทัพ

๒ กองทัพ กองหนึ่ง ต้อง มี แม่ทัพ คน หนึ่ง
และมี นายทัพ รอง ๆ ควบคุม พลทหาร เป็น พวก ๆ
กันไป บรรดานายทหาร และ พลทหาร ทั้ง ปวง
ใน กองทัพ ก็ ต้อง ฟัง คำ สั่ง ของ แม่ทัพ ทั้ง สิ้น
เมื่อแม่ทัพ สั่งให้ยกทัพไป ทางทิศไหน หรือ หยุด
ตั้งค่ายที่ตรงไหน นายทัพ รอง ๆ จึงสั่งกัน
ต่อ ๆ ไป เพราะ กองทัพใหญ่ มี คน มาก และ
กระจายอยู่ไกล ๆ กัน ถึง คนเดียว จะ ให้ ได้ยินทั่ว
กันไม่ได้

๓ สิ่งใดที่แม่ทัพสั่งให้ทำ ทหารทั้งปวง
ต้องทำทันที และสิ่งใดที่แม่ทัพยังไม่ได้สั่งให้
ทำ ทหารคนใดจะทำได้ เพราะธรรมดา
คนมาก ๆ เช่นนั้น ถ้าต่างคนต่างทำตามชอบ
ใจ ปราศจากความพร้อมเพรียงกันแล้ว คง
ตั้งอยู่ไม่ได้ ข้าศึกต้องตีแตกหมด เพราะ
ฉะนั้นจึงจำต้องให้แม่ทัพ ผู้มีความรู้และ
ความชำนาญในการศึก เป็นผู้สั่งคนเดียว

๔ ต่างว่าเด็ก ๆ ไปอยู่ในกองทัพ พอเห็น
ทัพไปปะทะกับกองทัพข้าศึก ข้าศึกยิงปืนกราด
มาราวกับท่าฝน ถูกผู้คนในกองทัพล้มตายหลาย
คน ดังนั้นเด็กจะ ทำอย่างไร คนฉลาดคงตอบ
ว่า “จิ้งหนึ” แต่คนกล้าคงตอบว่า “เอาปืน
ยิงชนาบเข้าไปบ้าง” ตกลงเป็นผืนดินทั้งสองคน
ถ้าคนในกองทัพทำดังนั้น จะได้รับโทษตาม
อาญาทัพ

อยู่ในข้อบังคับ

๓๑

๕ ที่ถูกจะต้องเป็นดังนี้คือ ยืนให้ข้าศึก
ยิ่งอยู่กับที่ ถ้านายสั่งให้ยิง ตอบข้าศึกจึงจะ
ยิงได้ หรือเมื่อแม่ทัพเห็นว่าข้าศึกมีกำลังมาก
จะต้านทานกำลังมิได้ มีคำสั่งให้ล่าทัพ พล
ทหารจึงจะถอยล่าออกมาได้

๖ ที่ว่าดังนี้เด็กบางคน คงจะนึกประหลาดใจ
แต่ความจริงเป็นดังนี้แท้ แม้พลทหารไม่ได้
รับคำสั่งจากแม่ทัพว่าให้ยิงจะยิงไม่ได้เป็นอันขาด
ต้องยืนนิ่งให้ข้าศึกยิ่งอยู่กับที่นั่นเอง เมื่อไม่ได้
รับคำสั่งให้รุกได้ ก็รุกได้เข้าไปไม่ได้ หรือ
ไม่ได้รับคำสั่งให้ล่าถอย ก็ล่าถอยออกมาไม่ได้
เหมือนกัน

๗ จะเล่าเรื่องให้ฟังเรื่องหนึ่ง ให้เห็นว่า
คนที่ไม่ทำตามคำสั่งแม่ทัพ แล้วต้องได้รับโทษ
ตามอาญาทัพออย่างไร

กองทัพอองหนึ่ง ตั้งค่ายล้อมอยู่ในที่แห่งหนึ่ง

ครั้น ถึง เวลา กำลัง คืบ แม่ ทัพ จึง มี คำ สั่ง ให้ ขับไฟ เสีย
ทั้ง ค่าย เพื่อ จะ ไม่ ให้ ข้าศึก แล เห็น ได้ ว่า ตั้ง ทัพ
อยู่ ที่ ตรงไหน

๙ คืบ วัน นั้น ท่าน แม่ ทัพ ไป ตรวจดู รอบ ค่าย
แะ เห็น กระโจม หนึ่ง จุดไฟ ริม หรี ๆ อยู่ ข้างใน ครั้น
ตรง เข้าไป ดู ก็ เห็น นาย ร้อย คน หนึ่ง กำลัง นั่ง
เขียน จด หมายถึง อยู่ ท่าน แม่ ทัพ จึง มี คำ ถาม ว่า
“เขียน จด หมายถึง ถึง ใคร” นาย ทหาร ผู้นั้น ยืน ขึ้น
คำนับ แล้ว ตอบ ว่า “เขียน ถึง ภรรยา ขอรับ”

๑๐ ท่าน แม่ ทัพ สั่ง ให้ หยุด เขียน ทันที แล้ว
สั่ง ให้ เขียน ใหม่ ว่า ตั้ง นี้
“ถึง ภรรยา ที่ รัก

ฉัน มีความ เสียใจ มาก เมื่อ หล่น ได้ รับ จดหมาย
ฉบับนี้ ขอ จง ทราบ เกิด ว่า ฉัน ต้อง โทษหนัก เพราะ
ได้ กระทำ ผิด คำ สั่ง ของ ท่าน แม่ ทัพ ฉัน ลา ก่อน”

๑๐ พอ เขียน เสร็จ แล้ว ท่าน แม่ ทัพ ก็ ให้

เซ็นชื่อ ฌนิก ของส่งไป แล้ว มีคำสั่งให้ทหาร ตับ
ไฟ ดวง นั้น และ นำ นายทหาร ผู้ นั้น ไป ลงโทษ ตาม
อาญา ทัพ เสีย ทั้น ที่

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกค ได้

กอง ทัพ	ข้าศึก	รก ได้	ประหาร ชีวิต
พล ทหาร	ชำนาญ	ค่าย	ชาติ
ปราศจาก	อาญา	ภรรยา	ฌนิก

บทที่ ๘ อยู่ในข้อบังคับ

(ต่อบทที่ ๗)

๑๑ โรงเรียนเราก็ไม่มีผิดอะไรกับ กอง ทัพ
นับว่า เป็น กอง ทัพ เด็ก ๆ ได้ กอง หนึ่ง เหมือน กัน
คือ กอง ทัพ นัก เรียน มี อาจารย์ ใหญ่ เป็น แม่ ทัพ
และ มี ครู ร้อง เป็น นาย ทัพ นาย กอง เป็น ลำดับ กัน ลงมา

๑๒ ครู และ นัก เรียน ทั้ง ปวง ต้อง ทำ ตาม คำสั่ง

ของ อาจารย์ใหญ่ เปรียบ ด้วย นาย ทหาร กับ พล
ทหาร ต้อง ทำ ตาม คำสั่ง แม่ทัพ อาจารย์ใหญ่ เป็น
ผู้กระทำการให้แก่ ครู รอง แล้ว ครู รอง ก็ มาสั่ง สอน
นักเรียน ใน ชั้นของ ตัวตาม คำสั่ง ของ อาจารย์ใหญ่ นั้น

๑๓ แต่นักเรียน มัก จะไม่ ทำ ตาม คำสั่ง ของ ครู
โดย รวด เร็ว เหมือน กับ พลทหาร ทำ ตาม คำสั่งของ นาย
ทหาร เมื่อ ครู บอกให้ ยืน บางคน ก็ ยืน ขึ้น ก่อน
บางคน ก็ ยืน ทีหลัง ไม่ พร้อม กัน เพราะ ฉะนั้น
ครู ต้อง มีวิธี สอน อย่าง หนึ่ง สำหรับ ฝึกหัดให้นัก
เรียน ทำ ตาม คำสั่ง ให้ พร้อม กัน และ ทำ โดย รวด
เร็ว เหมือน อย่าง ทหาร วิธี สอน อย่าง นี้ เรียกว่า
“กายบริหาร”

๑๔ เต็ก ๆ ย่อม ทราบ อยู่แล้ว ว่า ใน เวลา
หัด กายบริหาร นั้น ถ้าได้รับ คำสั่ง ว่า ‘ขวาหัน’
ก็ต้อง หันไป ทาง ขวาทันที ทั้ง ต้อง หัน พร้อม
กัน ด้วย ถ้า ครู สั่งให้ เข้าแถว ก็ มา เข้าแถว ทันที

สั่งให้เลิก แดงก็ เลิก แดง ที่นี้ การ หัก ชนิดนี้
เมื่อนักเรียน ทำได้ รวด เร็ว และ พร้อม ๆ กันจึงจะ
แสดงงาม ถ้า จะ ต่าง คน ต่าง ทำ คน ละ ที่ สองที่
ก็ยัง เรียกว่าดี และ งามไม่ได้

๑๕ เมื่อได้ ทราบ ว่า กาย บริหาร เป็น วิธี ฝึก หัก
สำหรับให้นักเรียน ทำตาม คำสั่ง ของ ครู โดย รวด เร็ว
และ พร้อม ๆ กัน ตั้ง นี้ แล้ว เวลา เรียน สิ่งใด ๆ
ทั้งหมดใน โรงเรียน นักเรียน จึง ควร จะ ทำ ตาม
คำสั่ง ของ ครู โดย เร็ว และ พร้อม ๆ กัน ด้วย
เสมอไป ทหาร กองใด ที่ ดี ก็ คือ ที่ ได้ ฝึก หัก เรียบ
แล้ว เพราะ ฉะนั้น โรงเรียน ใด ที่ ดี ก็ คือ โรงเรียน
ที่ ได้ ฝึก หัก เรียบ ร้อย แล้ว เหมือน กัน

๑๖ ที่ว่า ทหาร ไม่ได้ รับ คำสั่ง ให้ ยัง ก็ ยัง ไม่ได้
นั้น ใน โรงเรียน ของ เรา ได้ แก่ อะไร ได้ แก่
การ เรียน, อ่าน, เขียน, ทัก ไป วัน ยัง คำ เมื่อ ครู
สั่ง ให้ เบ็ด สมุด จึง เบ็ด ได้ และ เบ็ด แล้ว ก็ ยัง ต้อง

นั่ง นั่ง อยู่ เพื่อ คอย ฟัง คำ สั่ง ต่อไป เมื่อ ครู สั่ง
ให้ หยิบ ปากกา จึง หยิบ ได้ ตั้ง ให้ เขียน จึง เขียน
ได้ ตั้ง เพียง โทน ต้อง ทำ เพียง นั้น จะ ทำให้
มาก เกิน ไป ไม่ได้ แต่ ต้อง ทำ โดย ฉับ พัด

๑๗ โรงเรียนใดที่เป็นโรงเรียนเรียบร้อยแล้ว ใคร
ย่างเข้าไป ต ก็ จะ ต้อง ชม เพราะ นักเรียน ทุก ๆ
ชั้น ทำตาม คำสั่ง ของ ครู ทุก ข้อ โดย ฉับไว และ พร้อม ๆ
กัน ดังกล่าว มา แล้ว ทั้ง สิ้น

๑๘ โรงเรียนใดที่ยังไม่เรียบร้อย นักเรียน
จะ เฉื่อยช้า ทำ คน ละ ที่ สอง ที่ ดูไม่งาม แก่ ตา เลย
ไม่เป็น ระเบียบ ไม่เป็น คำ สั่ง และ ไม่ เป็น การ
ประพฤติ ตาม คำ สั่ง เป็น ต่าง คน ต่าง ทำ ตาม ชอบใจ

๑๙ เรา เป็น นักเรียน เรา ก็ ย่อม อยาก ให้
โรงเรียน ของ เรา ดี มี ชื่อ เสียง และ ถ้า โรงเรียน
ของ เรา เรียบ เรา ก็ ได้ ชื่อ ว่า เป็น นักเรียน เรียบ
ร้อย ตัวย แต่ การ ที่ ให้ โรงเรียน ดี และ เรียบ ได้

นั้น ต้อง อาศัย นักเรียน ทำ ดี ไป หมัด ด้วย กัน
ทั้ง ขึ้น จะ ดี แต่ เพียง คน สอง คน คน อื่น ๆ
ไม่ ทำให้ ดี ด้วย ก็ ยัง เรียก ว่า โรงเรียน ดี ไม่ได้
เพราะ ฉะนั้น นักเรียน ต้อง ต่าง คน ต่าง เอา ใจ ใส่ ด้วย
กัน ช่วย กัน จึง จะ ทำให้ โรงเรียน ของ ตน เป็น
โรงเรียน ดี ได้

๒๐ อย่าง สั้น ว่า โรงเรียน ของ เรา ก็ เป็น เหมือน
กับ กองทัพ เด็ด ๆ กอง หนึ่ง นักเรียน ต้อง ทำ
ตาม คำ สั่ง ของ ครู ผู้ บัง คับ ตน บ้าน ก็ เป็น กอง
ทัพ อย่าง เดียว อีก กอง หนึ่ง เหมือน กัน เด็ด ๆ
ต้อง ทำ ตาม คำ สั่ง ของ ผู้ ใหญ่ ด้วย ถ้า โรงเรียน
ใด ไม่ เรียบ ร้อย หรือ บ้าน ใด ไม่ เรียบ ร้อย โรงเรียน
นั้น หรือ บ้าน นั้น ก็ จะ เป็น กองทัพ ไม่ ดี จะ
ตั้ง อยู่ ไม่ได้ จะ ต้อง พ่าย แพ้ แก่ ข้ำศึก ข้ำศึก นี้
คือ อะไร ก็ คือ ความ ชั่ว ทั้ง หลาย นั้นเอง ความ
ชั่ว เหล่า นี้ จะ เข้า มา เป็น เจ้า ของ บ้าน และ เจ้า ของ โรงเรียน

เรียน แล้ว จะ ทำให้ คน ใน บ้าน ใน โรงเรียน พา กัน ชั่ว
ไป หมด

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกคได้

อาจารย์ใหญ่	วิธี	กายบริหาร	นับ พลัน
นับใจ	ประพฤติ	อาศัย	สมุด
ลำดับ	ระเบียบ		

บทที่ ๙ ตรงต่อเวลา

๑ เด็ก ๆ เห็น จะ ต้อง หัก ตู นาฬิกา ให้ รู้ จัก
ทุ่ม โมง ได้ และ ถ้า จะ ให้ ตี ต้อง ไข นาฬิกา เป็น
ด้วย เพราะ เมื่อ บิดา มารดา จะ ใช้ ให้ ต เวลา ก็
จะ ได้ บอก ลูก ว่า เวลา ไ หรือ จะ ใช้ ให้ ไข นาฬิกา
เมื่อ เวลา ได้ ยิน ป็น เทียง ก็ จะ ได้ ไข เป็น และ
ถ้า นาฬิกา เดิน เร็ว หรือ ช้า ไป ก็ จะ ได้ ตั้ง เสีย
ใหม่ ให้ ตรง กับ เวลา และ ไม่ ทำ ให้ นาฬิกา เสีย
ด้วย

๒ ตามบ้านเรือนย่อมมีนาฬิกาแทบทุกบ้าน
เพราะนาฬิกาเป็นของมีประโยชน์ อาจบอก
เวลาได้ถูกต้อง และ การที่จะดูให้รู้ทันท่วงที ไม่
ว่านาฬิกาใหญ่หรือนาฬิกาเล็ก ก็ไม่ใช่ของยาก
ถ้าตั้งใจอยากจะรู้จริง ๆ แล้ว ขอความแนะนำ
ของครู หรือผู้ใหญ่ว่า ไม่กี่มากน้อยก็จะเข้าใจ
ได้ทีเดียว เพราะฉะนั้นเด็กที่มีความรู้สูงถึงเพียง
นี้แล้ว ก็ควรหัดให้เป็นได้ทุกคน จะได้ให้
บิดามารดาใช้นาฬิกาที่บ้าน และได้รู้จัก
นาฬิกาที่โรงเรียน ว่าถึงเวลาไรจะต้องเรียน
วิชาอะไร ทั้งให้เป็นเกียรติยศแก่ตน ไม่ต้อง
ให้ผู้อื่นติได้ว่ายังไม่รู้เตียงสา จนขึ้นนาฬิกา
ก็ไม่เป็น

๓ ถึงการใช้นาฬิกา ก็เป็นของง่ายเหมือน
กัน ถ้าบอกให้คร่าวเดียวแล้วจำไว้ ก็ย่อม
ทำได้ทีเดียว ไม่เป็น การยากลำบากอะไรเลย

เด็ก ๆ แม้แต่เพียงอายุ ๘ ขวบ หรือ ๙ ขวบ
ก็อาจหัดไชนาฬิกาเป็น และดูนาฬิกาเป็น คือ
ถ้าเป็นนาฬิกาใหญ่ก็มีลูกกุญแจไขข้างหน้า สิ่ง
สำคัญที่จะต้องจำให้มันคง ก็แต่เพียงว่าหันไปทาง
ซ้ายมือหรือขวามือ ถ้าเป็นนาฬิกาพกโดยมาก
มักใช้ไขที่ซั้ว อย่างที่ไขด้วยลูกกุญแจนั้น บัดนี้
ไม่มีใครมีใครใช้แล้ว

๕ เมื่อรู้จักดูนาฬิกาตามเวลาได้แล้ว ถึง
จะยังเป็นเด็ก ก็อาจใช้เวลากำหนดนัดแนะ
ผู้อื่นได้ดังผู้ใหญ่เหมือนกัน เป็นต้นว่า เมื่อ
ถึงวันพระหยุดโรงเรียน เราจะชวนเพื่อนของ
เราไปเที่ยวสระประทุม เราจะได้นัดว่าให้ไปพบ
กันที่บ้านนั้น เวลาเท่านั้นไม่งตง ไม่ต้อง
ต่างคนต่างคอยกันให้เสียเวลา หรือเมื่อผู้อื่น
นัดเรา เช่นครุ่นคิดให้เราไปโรงเรียน ๓ โมงเช้า

ทุกวัน เรา ก็ จะ ได้ ประพฤติ ตัว เรา ให้ ถูก ต้อง ตาม
กำหนด เวลา ของ ครู

๕ การ กำหนด นิตเวลา กัน นี้ เป็น ประโยชน์
อันใหญ่ยิ่ง และ เด็ก ๆ ก็ อาจ ทำ ได้ อย่าง ผู้ใหญ่
เหมือนกัน เพราะ เด็ก ๆ ก็ ย่อม มี ขะ ที่ จะ ต้อง
นิตหมาย เพื่อน กัน เป็น บาง ครั้ง บาง คราว และ
ย่อม มี หน้า ที่ ที่ จะ ต้อง พัง เวลา นิตหมาย ของ ครู
หรือ ผู้ใหญ่ แล้ว ทำ ตาม ให้ ตรง ต่อ เวลา นิตหมาย
นั้น ด้วย เสมอ ไป ถ้า คน เรา ไม่มี นาฬิกา และ
ไม่ใช่ เวลา เป็น เครื่อง นิตหมาย ทำไม จึง จะ ทราบ
ได้ว่า เรา จะ ต้อง ไป พบ ใคร เวลา ไฉน เรา จะ ต้อง
เข้า เรียน เมื่อไร หรือ เลิก เรียน เมื่อไร ป็น เที่ยง
ก็ จะ ไม่ได้ ยิน เพราะ ไม่มี นาฬิกา บอก เวลา

๖ เมื่อ เป็น ดัง นี้ จะ มี เกิด ยุ่ง กัน ใหญ่ หรือ ถ้า
มี ใคร นิตเรา ว่า พ่วง นี้ ให้ ไป พบ กัน ที่ บ้าน เรา

จะ มี ต้องไป แต่เข้า ๓ แล้ว คอย เขา อยู่ จน มี ค่ำ
หรือ เพราะ ไม่ได้ กำหนด เวลา นั้น ไว้ ที่ โรง เรียน
ก็ เหมือน กัน ทำไม ครู จึง จะ ทราบ ได้ ว่า เมื่อไร
จะ หยุด ทำ เสร็จ ไป ลง มือ เขียน ตาม คำ บอก และ
เมื่อไร จะ หยุด พัก เพราะ ไม่มี นาฬิกา และ
เวลา ไป โรง เรียน ก็ จะ เข้า บ้าง สาย บ้าง ไม่ เป็น
กำหนด อัน แน่ ได้

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกค ได้

นาฬิกา	แนะนำ	เกียรติยศ
เตียงสา	สำคัญ	กฏแจ
พระ	สระประทุม	เข้า ๓

บทที่ ๑๐ ตรงต่อเวลา

(ต่อบทที่ ๙)

๗ ทั้ง นี้ ย่อม แล เห็น ได้ ว่า การ กำหนด
เวลา เป็น สิ่ง สำคัญ ใน การ เสา เรียน หรือ ทำ การ

งาน หรือ นึก พบ เพื่อน ฝูง ๆ ต ๆ เรา ต้อง มี
 กำหนด เวลา ทั้ง สิ้น ถ้า ไม่ เช่น นั้น ก็ จะ เกิด ยุ่ง
 ใหญ่ ตึง กล่าว มา แล้ว และ ที่ จะ กำหนด เวลา นี้
 เรา จำ เป็น ต้อง มี นาฬิกา ถ้า มิ ฉะนั้น ก็ จะ ทราบ
 ไม่ได้ ว่า เมื่อ ไร ถึง เวลา ไร การ กำหนด เวลา การ
 ใช้ นาฬิกา และ การ ดู เวลา ตาม นาฬิกา ได้ ถูก
 ต้อง จึง เป็น การ จำ เป็น ของ คน เรา อย่าง หนึ่ง ไม่ ว่า
 ผู้ ใหญ่ ก็ ดี หรือ เด็ก ๆ ที่ ยัง ไม่ เป็น นัก เรียน อยู่ ก็ ดี
 ๙ เพราะ เหตุ ฉะนั้น เด็ก ๆ จึง ต้อง รู้ จัก ดู
 นาฬิกา และ ใช้ นาฬิกา เป็น ตั้ง ได้ แะ นำ ได้
 ข้าง ต้น จะ ได้ กำหนด เวลา ถูก ๆ ท่าน ผู้ ใหญ่ ๆ
 บ้าง อย่า ลืม ว่า การ กำหนด เวลา ตาม นาฬิกา นี้
 เป็น ของ จำ เป็น ที่ เด็ก ๆ จะ ต้อง กำหนด ได้ อย่าง หนึ่ง
 ต่อ ไป นี้ จะ แะ นำ ว่า เมื่อ กำหนด เวลา แล้ว จะ
 ต้อง ถือ ตาม เวลา ที่ กำหนด นั้น ให้ ตรง ไม่ ให้ ช้า
 ไป หรือ เร็ว ไป อย่างไร

๙ เป็นต้นว่า เรานัดพบเพื่อนของเรา เวลา ๔ โมงเช้า ณ ที่แห่งหนึ่ง เราก็จะต้องไปถึงที่แห่งนั้น เวลา ๔ โมงเช้าตรง ถ้าเราไปถึงช้าไป เพื่อนของเรา ก็จะต้องคอยเรา อยู่เสียเวลา และ ย่อมไม่เป็นที่พอใจของเขา ด้วย ถ้าเราไปถึงก่อน ๔ โมงเช้า เขายังไม่มาถึง เราก็จะต้องไปคอยเขาเสียเวลาของเรา และ จะต้องไปนั่งอึดใจทน คอย อยู่ ๆ เขา คอย เรา เหมือนกัน

๑๐ ถ้านัดพบกันที่บ้านเขา แม้เราไปถึงก่อน เวลานั้น บางทีจะทำให้เกิดความไม่พอใจในฝ่ายเขา เพราะ เขายังไม่นึกว่า เรา จะมาถึง และ ยังไม่ได้เตรียมตัว ที่จะ รับ เรา จะทำให้เขากระวน กระวายต่าง ๆ ในการนัดหมายนี้จึงมีทาง ถูก อยู่ อย่างเดียว คือ เรา ต้อง ถือ เวลา ให้ตรงตามนัด เร็ว เกินไป ก็ไม่ดี ช้า เกินไป ก็ไม่ดี

๑๑ การ ที่ ไม่ ถือ เวลา ตรง นั้น อาจ ให้ โทษ ตจ
 เวลานั้น ตอบได้ ๓ โมง เข้า เราไปไม่ทัน ก็ ไม่ได้
 เข้าได้ หรือ เมื่อ เรา จะ ไป ขึ้น รถไฟ เราไป ถึง
 สถานีไม่ทัน เวลา รถไฟ ออก รถไฟไป เสีย แล้ว
 เรา ก็ ไปไม่ได้ สม ความ ปราณ นี้นับว่า ขาด
 ประโยชน์ ของ เรา จึง เป็น การ ให้ โทษ แก่ ตัว เรา
 ใช่ว่า เท่านั้น การ ถือ เวลา ไม่ ตรง ตาม กำหนด
 นี้ ย่อม ให้ โทษ แก่ ผู้ อื่น ด้วย เหมือน กัน

๑๒ เป็น ต้น ว่า เรา นิต พบ กับ ใคร ๆ
 หรือ ใคร ๆ นิต พบ กับ เรา ถ้า เรา ไม่ ไป ตรง ตาม
 เวลา นิต ก็ อาจ ทำให้ เขา ต้อง คอย เสีย ประโยชน์
 อื่น ของ เขา หรือ จะ พูดยุติ เห็น ได้ ง่าย เช่น เมื่อ
 เรา ถูก เกณฑ์ แห่ ครู นิต ให้ ไป พบ ที่ บ้าน ครู
 เวลา ๓ โมง เข้า เราไป ไม่ทัน ครู คอย อยู่
 ไม่ได้ ต้อง ไป เสีย ก่อน ก็ นับ ว่า ทำให้ เกิด ความ
 เสีย หาย แก่ ครู หรือ ทำให้ ครู ต้อง ดำ บาก ใน การ

ที่จะ ต้องไป ตามหาผู้^๒อื่น แทน ตัวเรา การ ที่ไม่
ถือ เวลา ตรง อย่างนี้ เรียกว่า ให้ โทษ แก่ผู้^๒อื่น
ด้วย นักเรียน ไม่ ควร ประพฤติ เสนอ

๑๓ การ รู้จัก ถือ เวลา ตรง ตามกำหนดนี้ เรียก
ว่า ตรง ต่อ เวลา และ การ ตรง ต่อ เวลา เป็น
สิ่ง ที่ ผู้^๒ดี จะ ต้อง ประพฤติ ทุก คน เพราะ ฉะนั้น
ใน ที่ สุด นี้ จึง ขอ แนะนำ ว่า ให้ นักเรียน ทั้ง หลาย
ประพฤติ ตน ตรง ต่อ เวลา เสนอ ไป อย่า ให้ เร็ว หรือ
ช้า กว่า เวลา กำหนด จะได้ ไม่ เสีย ประ โยชน์ ตน
และ จะได้ ไม่ เสีย ประ โยชน์ ของ ผู้^๒อื่น ดัง ตัว อย่าง
ที่ได้ กล่าว มา แล้ว

๑๔ ผู้^๒ที่ยัง ดู เวลา ตาม นาฬิกา ไม่ เป็น ก็
จง ขอ คำ แนะนำ ของ ครู หรือ บิดา มารดา หัก ดู
นาฬิกา และ ใช้ นาฬิกา ให้ เป็น จะได้ ทำ ตัว ให้ ตรง
ต่อ เวลา ดัง ได้ สอน ไว้ นี้ แล้ว จะได้ มี ชื่อ ว่า เป็น
เด็ก ดี ได้ ส่วน หนึ่ง และ จะได้ เป็น การ เอา เียง

อย่างผู้ใหญ่ ที่ท่านใช้นัดหมายกัน ด้วยกำหนด
เวลา แล้วทำตามความนัดหมายตรงต่อเวลาที่
กำหนดนั้น

คำที่ควรรู้และควรสังเกต

ดูๆ	อาๆ	กระวน กระวาย
ปราศนา	เกณฑ์	ตรง ต่อ เวลา
ประพฤติ	นัดหมาย	กำหนด

— ❦ —

บทที่ ๑๑ ความซื่อตรง

๑ เด็กนักเรียนคนหนึ่ง เมื่อถึงเวลาหยุด
พักกลางวัน ก็ออกไปเที่ยวเดินเล่นหลังโรงเรียน
แต่เห็นมะม่วงต้นริมรั้วมีผลสุก ก็เอาอิฐขว้าง
ขึ้นไป แต่หาถูกผลมะม่วงนั้นไม่ อิฐเลยไป
ตกที่ถนนริมรั้ว ภายนอกโรงเรียน ถูกคนที่กำลัง
เดินมา คีร์ยะ แดกเลือดออก แล้วเด็กคนนั้นก็รีบ

ซ่อนตัว หนีไป เล่นฟุตบอลเข้า หมู่ นักเรียนอื่น ๆ
เพื่อปิดบัง ความผิด ของตัว เสีย

๒ พอ สัก ครูหนึ่ง ชายผู้ที่ถูก อิชู ขว้าง ศีรษะ
แตก นั้น ก็ มา พ้อง ครูว่า มี เด็ก นักเรียน ใน โรง
เรียน นี้ เอา อิชู ขว้าง ศีรษะ แตก แต่หา ทน เห็น ตัว
ถนัดไม่ว่า คนไหน เป็นผู้ ขว้าง ขอให้ ครู ชำระ ให้

๓ ถึง เวลาเที่ยง ครูต้น กระตัง เข้า เรียน
นักเรียน มา พร้อม กัน ที่ ห้อง ประชุม ครูจึง แจ้ง
เหตุ ที่มี ผู้มา พ้อง ให้ นักเรียน ทั้ง หาย พัง และ
ถาม เป็น คำ กลาง ว่า “ใคร เป็นผู้ ขว้าง บ้าง ขอ
ให้ บอก เสีย ตรง ๆ” เงียบ. ไม่มีใคร ตอบ สัก คน
เดียว ครูจึง ถาม ต่อ ไป ว่า “ใคร เห็น ใคร ขว้าง
ปา ถ้อน อิชู เล่น บ้าง” ก็ ไม่มีใคร ตอบ อีก ครู
จึง ถาม ซ้ำ อีก ว่า “เวลานั้น ใคร อยู่ที่ หลัง โรง เรียน
บ้าง จง ยก มือ ขึ้น”

๔ มีเด็ก ยกมือขึ้น หลายคน ครั้น เมื่อ ครูถาม ก็พากัน บอกว่า หาได้ ไปอยู่หลังโรงเรียน ไม่ แต่ได้ยิน นายทองพูดว่า จะไป หามะม่วง หล่น ที่ หลังโรงเรียน นายทอง ก็ เป็นผู้ยกมือขึ้น ด้วย เหมือนกัน ครู จึง หันไปถามว่า “นายทอง ไปเก็บมะม่วง หล่น หลังโรงเรียน จริง หรือ” นายทอง ตอบว่า “จริง ขอรับ”

๕ ครู จึงถามต่อไปว่า “ถ้าเช่นนั้น เธอ ก็ เป็นผู้เอาอิฐ ขว้าง ท่าน ผู้นี้ ศีรษะ แตกนั้น ชี” นายทอง ตอบ “กระผม ไม่ได้ ขว้าง ก็ อธิฐ เสีย ขอรับ”

ครูถาม “ถ้าเช่นนั้น เอาอะไร ขว้างเล่า”
นายทอง ตอบ “กระผม ไม่ได้ ขว้าง เสีย ขอรับ”

ครู มีความ สงสัย ไม่เชื่อ จึงถาม ทักว่า “เมื่อ เธอ ขว้าง เธอ เห็น ท่าน ผู้นี้ ที่ ถนน หรือไม่”

นายทองตอบ “กระผมไม่ได้ดูที่ถนน ไม่ได้
แต่เห็นใคร ขอรับ”

ครูจึงว่า “ถ้าเช่นนั้น เขาก็ ข้าง ก้อนอิฐ ออก
ไปนอก ถนน โดยไม่ได้สังเกตว่า มีใคร อยู่ ข้าง
นั้นนั่นจ้ะ”

นายทองตอบ “กระผมไม่ได้ ข้าง ขอรับ”
ครูไม่เชื่อจึงพูดว่า “ก็เมื่อที่ เขารับ ว่า ข้าง แต่
ไม่ได้ดูว่า มีใคร อยู่ ที่ ถนน หรือไม่ ไม่ใช่หรือ ”

นายทองตอบ “กระผมไม่ได้ ข้าง ขอรับ
และไม่ได้ดูใคร ที่ ถนน”

๒ ครูจึงเหมาว่านายทองปากแข็ง แล้ว
ก็หันไปถามนักเรียนอื่นๆ ว่า “ใคร เห็น มีผู้อื่น
ไปเล่น อยู่ หลังโรงเรียน บ้าง นอกจาก นายทอง ”

นักเรียนทั้งหลาย ก็ตอบขึ้น คำว่า เล่น ฟุตบอล
อยู่ หน้าโรงเรียน พร้อม กัน ทั้งสิ้น ได้ยินแต่นายทอง
ว่า จะไป เก็บ มะม่วง หลัง หลังโรงเรียน คนเดียว

ครูจึงหันไปถามผู้ที่มาฟ้องว่า “เด็กที่ขว้าง
ท่านนั้น คือนายทอง คนนี้ใช่หรือไม่”

ผู้ฟ้องก็ตอบว่า “กระผมจำหน้าไม่ได้ แต่
เชื่อว่า เป็นเด็กสูง ท่าเพียงนี้ และ แต่งตัว อย่างนี้
แหละ ขอรับ”

๗ ครูยังมีความสงสัย ไม่แน่ว่า นายทอง
เป็นผู้ ปาเขา คีร์ระ แทก จริง หรือไม่จริง จึง อูบาย
เรียก นายทอง มา ยืน หน้า ที่ ประชุม แล้ว หยิบไม้
อาญา ของโรงเรียน ออกมา จากตู้ ชู ประกาศว่า
“นายทอง มีความผิด เล่น ขว้าง ปา ออกไป นอก
ถนน จน ถูก คน เดิน ไป มา คีร์ระ แทก ฉะนี้ จะ
ต้อง ตี นายทอง ต่อ หน้า นักเรียน ทั้ง หลายน ๑๐ ที ตาม
ความผิด” แล้วก็ ทำเป็น ประกาศ ไม่ให้ นักเรียน
อื่นๆ เล่น เก เหว อย่าง นายทอง ต่อไป

คำที่ ควร รู้ และ ควร สกคได้

ฟุตบอล	ห้อง ประชุม	เหตุ
สงสัย	สังเกต	ประกาศ
ขอ	ไม้ อาญา	อิฐ

บทที่ ๑๒ ความซื่อตรง

(ต่อบทที่ ๑๑)

๙ ฝ่ายนาย อาจ นัก เรียน อยู่ในที่ประชุม นั้น ด้วย
 แต่ เมื่อ ครู ตาม ก็ หา ได้ ยก มือ สัก ครั้ง หนึ่ง ไม่ เมื่อ
 เห็น นาย ทอง จะ ถูก ตี ตั้ง นั้น ก็ นึก ไม่ สบาย ใจ เพราะ
 ตัว เป็น ผู้ ขวาง มะม่วง ให้ ก็ อ้น อิฐ ออก ไป ถูก คน ศีรษะ
 แตก แล้ว ไม่ รับ มา นิ่ง เฉย เสีย จน นาย ทอง
 ผู้หา ความผิด มิได้ จะ มา ต้อง ถูก ทำ โทษ เพราะ
 ความผิด ของ ตัว หนึ่ง นาย อาจ มีความ ร้อน ใจ เป็น
 กำลัง ออก เต็ม ตึก ๆ จึง เดิน ออก มา หา ครู แล้ว
 รับ สารภาพ ว่า

๙ “ไปรุดที่ กระผม เอะ ขอ รับ เพราะ
 กระผม เป็น ผู้ ข้าง มะ ม่วง หลัง โรง เรียน แล้ว
 ก่อน อีซู เลยไป ถูก ท่าน ผู้ นั้น ศีรษะ แทะ ใน เวลา นั้น
 นาย ทอง หา ได้ ไป อยู่ ที่ นั้น ไม้”

๑๐ ครู และ นัก เรียน ทั้ง หลาย และ ผู้ ที่
 มา ฟ้อง ท่าน คน ก็ มี ความ ประหลาดใจ พา
 กัน ดู นาย อาจ เป็น তা เดียว กัน ไป หมด แล้ว เมื่อ
 ครู ชัก ตาม ต่อไป ก็ ได้ ความ ว่า นาย ทอง ได้ ไป
 หลัง โรง เรียน จริง แต่ คน ละ เวลา ไม่ใช่ เมื่อ
 นาย อาจ ไป ข้าง มะ ม่วง ครู จึง ขอ โทษ นาย ทอง
 แล้ว จะ ที่ นาย อาจ ๑๐ ที่ ตาม ที่ ได้ ประกาศ ไว้

๑๑ แต่ ผู้ ฟ้อง มี ความ สง สार และ นิกร รัก
 นาย อาจ ที่ เป็น เด็ก ที่ มี ความ ซื่อ ตรง จึง ขอ โทษ
 ต่อ ครู ไม่ ให้ นาย อาจ ต้อง ถูก ที่ ครู ก็ ยก โทษ ให้
 เป็น การ ทอ บ แทน ที่ นาย อาจ กล้า ออก มา พู ด ความ จริง

ไม่ต้องให้ผู้อื่นได้รับโทษเพราะ ความผิด ของ ตัว

๑๒ ตั้งแต่นั้น มา นาย อาจไม่ได้ ปกปิด ความผิดเลย เมื่อทำสิ่งใดผิดก็ รับ สารภาพ ผิดเสมอ แต่นาย อาจ เข้าโรงเรียน มา สามปี กว่า แล้ว ยังไม่ได้เรียน สิ่งใดที่ กลับใจ นาย อาจ ให้ เบื้อง คน ดี ได้ มากเท่าที่ เรียน บอก ความจริง ใน วันเกิด ความวัน นี้.

๑๓ นักเรียน ทั้ง หลายก็ พา กัน รักใคร่นาย อาจแล้ว ต่าง คน ก็ เอา อย่าง นาย อาจ จน เด็ก ใน โรงเรียน นั้น ซึ่งมีจำนวนไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ คน ไม่มีใคร ปกปิดความผิด ของ ตนเลยสัก คนเดียว กลายเป็นเด็ก ซื่อตรง พูด ความจริง ไปหมด ทุก คน เพราะ นาย อาจ มา ทำ ตัว อย่าง ให้ แม้แต่รู้ลึกว่าความผิดนั้น จะ นำให้ ได้รับโทษ ถึง เข็ญติ ก็ไม่มีใคร ขลาด และ ปกปิด ความผิด นั้นได้ กลับมีความกล้า บอก ความจริง ทน รับโทษ ทุก อย่าง ไร้

เรียนนี้จึงมีชื่อเสียง ปากก
เป็นอันมาก

มีผู้นิยม นับถือ

๑๔ โรงเรียนใด ๆ ทั้งหมด อาจฝึกหัด
เด็กให้เชื่อ ทรง ได้ อย่างโรงเรียนที่เล่า ให้ฟังนี้ทุกโรง
เรียน เพราะ ฉะนั้น ก็ สมควร แล้ว ที่ครู และ
นักเรียน จะพยายาม ปลุกฝัง ความ เชื่อ ทรง ให้ เกิด ขึ้น
ได้ ดังนี้ ถึง จะ ไม่ สำเร็จ โดย เร็ว เพราะ จะ ต้อง
กลั้ว สัน ตาน เด็ก ที่ เคย พูต ปด มา แล้ว ให้ พูต แต่ ความ
จริง ก็ ดี แต่ ถ้า พยายาม ไป จริง ๆ ก็ มี ทาง ที่ จะ
กลั้ว สัน ตาน ได้ อย่าง นาย อาจ และ นักเรียน ใน โรงเรียน
ที่ได้ กล่าว มา แล้ว นี้ เหมือน กัน

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกคได้

โทษ	สารภาพ	ส่งสาร
จำนวน	สมควร	พยายาม
สันตทาน	รักใคร่	ปากก

บทที่ ๑๓ ความ กระหมัด กระแห่ม

๑ ใคร จำ ชื่อ นายชอบ กับ นายซังได้บ้าง คน
 ที่อ่าน หนังสือ ธรรมจริยา เล่ม ๑ แล้ว คงจำได้
 ว่า นายชอบ กับ นายซัง เรียน หนังสือ อยู่ โรงเรียน เดียว
 กัน เป็น บุตร พูล เรือน ด้วยกัน นายชอบ
 ไม่เล่น การพนัน และ เก็บ อัฐิ ที่ เหลือ จาก ชื่อขนม
 กิน กลาง วัน ผสม ไว้ จน ได้ ชื่อ ผำ นุ่ง ผำ ห่ม เมื่อ
 โต ขึ้น ไป ทำ ราชการ ยัง เก็บ เงิน เดือน ได้ อีก จน
 เป็น คน มั่ง มี ขึ้น ฝ่าย นายซัง นั้น เรียน อะไร ไม่
 ได้ พอใจ แต่ เล่น หยอด หลุม ทอย กอง เมื่อ
 สิ้น บุญ มารดา แล้ว ก็ ต้อง ไป อาศัย เขา กิน

๒ เมื่อ นายซัง ปลดปล่อย ตัว ให้ เสว ทรมาน ตำ ข้ำ ถึง
 เพียง นี้ ใคร เลย จะ คิดว่า นายซัง จะ เอา ตัว รอด
 ได้ แต่ นายซัง ก็ กลับ เอา ตัว รอด ได้ ด้วย เรื่อง
 เป็น ดังนี้ จะ เล่า ให้ ฟัง ต่อ ไป คือ

๓ ภายหลังนายชอบได้มีที่ทำกินเป็นหลักฐานมั่นคงบริบูรณ์มาก ได้ทราบข่าวว่านายซังผู้เคยเป็นเพื่อนนักเรียนอื่น ชอบพอรักใคร่กันมาแต่ยังเด็ก ๆ นั้น ไม่มีทางทำการหาเลี้ยงชีพแต่อย่างหนึ่งอย่างใด ใช้เงินทองทนอยู่เสมอเดี๋ยวนี้ก็หมดทุนแล้ว ต้องไปอาศัยเขากินและทำงานให้เขา ได้ความทุกข์ยากมาก

๔ นายชอบมีความเวทนา จึงให้คนไปเชิญนายซังมาหา แล้วชักชวนให้อยู่ด้วย นายซังก็ตกลงอยู่กับนายชอบ แล้วรับเป็นผู้ดูแลการบ้านต่าง ๆ ต่างตามนายชอบ เงินเดือนที่นายชอบจะให้ เดือนละ ๒๐ บาทนั้น ก็จะไปใช้สอยแต่เพียงเดือนละ ๑๐ บาท อีก ๑๐ บาทนั้นขอให้นายชอบเก็บรวบรวมไว้ให้ ต่อเมื่อนายชอบเห็นว่าประพฤติดีแล้ว จึงค่อยมอบเงินที่

เก็บ ๆ ไว้ นั่นให้ จะได้ เป็น ทน ทำ การ ให้ งอก
ผล ต่อ ออก ไป อีก

๕ แต่ นั้น มา นาย ชัง ผู้ เคย ชอบ เล่น การ พนัน
ต่าง ๆ ก็ กลับ เป็น คน เกลียต การ พนัน ไป เคย
ใช้ เงิน เปลือง คือ ใช้ สุร่ย สุร่าย ไม่ กลัว หมด เปลือง
ก็ กลาย เป็น คน กระหมืด กระหมៃใช้ คือ มี น้อย
ใช้ น้อย กลัว หมด เปลือง คิด แต่ จะ หา เงิน ทำ ทน
ค้า ข้าย และ คิด กระหมืด กระ หมៃ ใช้ เงิน ให้ น้อย ที่ สุด
ที่จะ ใช้ ได้ เพราะ นาย ชัง ได้ เห็น ตัว อย่าง ความ
ประพฤติ ของ นาย ชอบ มา แล้ว แต่ ครั้ง ยัง เล็ก ๆ จน
บัด นี้ คือ นาย ชอบ ใช้ สุร่ย ไม่ สุร่ย สุร่าย มี น้อย
ก็ ใช้ แต่ น้อย และ หม่น เก็บ เล็ก ผลสม น้อย จึง
รวม เป็น ทวพย สมบัติ มาก ขึ้น ได้ ถึง เพียง นี้

๖ นาย ชัง ทำ การ ให้ นาย ชอบ ๕ ปี นาย ชอบ
เห็นว่า เงิน เตือน ที่ เก็บ ไว้ ให้ นาย ชัง นั้น พอ จะ เป็น
ทน ของ นาย ชัง ได้ แล้ว ก็ คิด อำน ให้ นาย ชัง ไป

เที่ยว แลกเข้า จัดหาเรือให้พอ เป็น กำลัง นายซัง
มีความยินดี มิได้คิด ท้อ ถอย กับหน้าหากินโดย
แข็งแรง ยิ่งได้กำไร มาก ก็ยิ่ง คำขายกว้างขวาง
ออกไปอีก จน ถึงจับจองที่นาให้เขาเช่าบ้าง หา
คนไปให้ทำเองบ้าง ในเจ็ดแปดปี นายซังเก็บเงิน
ได้หลายซัง มีที่นาหลายร้อยไร่ นายซังก็ ยังหา
นอนใจไม่ ยังคิด การให้ กว้าง ขวาง ออกไป อีก เสมอ

๗) เดียวนี้ นายซัง มีทุน ใหญ่อยู่ในโรงสีไฟ.
มีที่บ้าน อยู่ มีที่นาให้เขาเช่า และ ยังมีเงิน
เป็น กอง กตาง อยู่ อีก นับว่า เป็น คนพอ มี อัน จะ
กินได้ คน หนึ่ง

นี่แหละ จะ เห็นได้ว่าการ ใช้ สร้อย สร้อย สร้อย ย่อม
ให้ โทษ อย่างไร และการ ใช้ สร้อย กระหมัด กระหม่อม
ย่อมให้ คุณ อย่างไร

๘) ที่เรียกว่า ใช้ สร้อย สร้อย สร้อย ก็คือ ใช้
โดยไม่คิด ถึง ต้น ทุน เติม มีเท่าไร ใช้ทุ่มเทไป

เท่านั้น บางทีก็ใช้ทองทน เพราะสิ่งที่ไม่
 ควรซื้อก็ซื้อ ไม่ควรทิ้งก็ทิ้ง พอที่จะใช้
 ให้ตลอดถึงพรุ่งนี้ ก็มาหมดเสียแต่วันนี้ และ
 ที่ว่าใช้สรวอย กระหมืด กระแห่ม ก็หาได้หมาย
 ความว่าใช้ อย่าง ตระหนี่ ถึ เหนียวไม่ หมาย ความ
 ว่า มีน้อยใช้น้อย เช่นหาเงินได้วันละ ๑ บาท ใช้
 แต่ ๗๕ สตางค์ เอาไว้เป็นเงินเก็บเสีย ๒๕ สตางค์
 เป็นต้น

๙ ตามที่ได้เห็น อยู่ทุกวันนี้ เด็กที่สุร่ย
 สุร่าย ก็มี มาก และเด็กที่รู้จัก กระหมืด กระแห่ม
 เหมือน นายชอบ ก็ มีมากเหมือนกัน เพราะ ยัง
 เห็น เด็กที่ทำ เช่นนี้ มีอยู่เสมอ คือ เช่นฉีกผ้า นุ่งทำ
 ทางว่าว, ผ้า นุ่ง หรือกางเกงยังใหม่ ๆ ก็
 นุ่งลงไป กลางดิน กลางทรายให้เปรอะเปื้อน ต้อง
 เสียสตางค์ ค่าซัก ฟอกอีก บ่อย ๆ เมื่อ กลับจาก

โรงเรียน แต่วกั โยนหนังสือทิ้งไว้บน โต๊ะ ไม่ปรานี ปรานี
ขาด แล้ว ก็ซื้อใหม่

๑๐ ผ้านุ่ง หรือ เสื้อ กั ตี หนังสือ กั ตี จะ
ถือว่า เป็น แต่ สิ่ง ของ หาใช้ เงิน ทอง นั้น ไม่ได้
เพราะ ผ้านุ่ง, เสื้อ, และ หนังสือ, ฯลฯ เป็น สิ่ง
ของ กั จริง แต่ ถ้า ไม่ซื้อ เขา ด้วย สลาก หรือ ด้วย เงิน
จะได้ สิ่ง ของ เหล่า นั้น มา อย่างไร เหตุ ฉะนั้น ผ้า
นุ่ง หรือ เสื้อ กั ตี หนังสือ กั ตี เรา ต้อง นับ ว่า
เป็น เงิน เหมือน กัน เงิน เรา เสีย ตาย ไม่ อยาก ให้
หมด เป็ ต้อง ฉันทิ สิ่ง ของ เช่น ผ้านุ่ง ฯลฯ กั
ต้อง เสีย ตาย ฉันทิ นั้น เหมือน กัน ควร ถนอม ต้อง
ถนอม ไม่ ควร ทิ้ง กั จง อย่า ทิ้ง เป็น ฉันทิ ขาด

๑๑ เด็ก ๆ ย่อม มี ทั้ง ดี และ ชั่ว ดัง ที่ กล่าว
มา แล้ว นี้ เด็ก ไต ที่ เป็น คน สร้อย สร้อย กั นับ ว่า ดี
ไม่ได้ อย่าง นาย ชัง เมื่อ ครั้ง ยัง เล็ก ๆ อยู่ นั้น
เด็ก ไต ที่ เป็น คน กระหมัด กระหมัด เด็ก นั้น กั ได้

ชื่อว่า เป็น เด็ก ดี เหมือน นาย ชอบ และ ถ้า เด็ก โต
 ประพฤติ เหมือน นาย ชอบ อยู่ แล้ว ก็ ต้อง ประพฤติ
 ให้ แข็ง แรง ขึ้น อีก เด็ก โต ที่ ประพฤติ เหมือน
 นาย ชัง ก็ ไม่ ควร จะ ปลดปล่อย ทั่ว ให้ เลย ตาม เลย
 ควร จะ กลับ ใจ เสีย ใหม่ ให้ เหมือน นาย ชัง จะได้
 กลับ เป็น ดี มี ชื่อ เสียง เหมือน นาย ชัง ได้ บ้าง

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกค ได้

ผสม	บุญ	ทวาม
บริบูรณ์	อาศัย	เวทนา
เชิญ	สัญญา	ปราณี
ปราโศ	ใช้เงิน ทอน ทน	

บท ที่ ๑๔ การ รักษา สมบัติ อันเป็นสาธารณประโยชน์
 ๑ ใน เล่ม ๑ นั้น ได้ เรียน มา แล้ว ว่า การ
 ที่ จะ รักษา สมบัติ ของ เรา นั้น (ก) เรา ต้อง ไม่ ทำให้
 เสีย หรือ ให้ สกปรก แล้ว (ข) จึง ทำให้ ดี และ

การ รักษาสมบัติ อธิเห็น สาธารณประโยชน์

๖๓

ให้สะอาด ข้อ (ก) นั้น เป็น ข้อสำคัญ จึง
ได้ยก ขึ้นไว้ต้น และใน เล่ม ๑ ก็ได้ชี้แจงเปรียบ
เทียบไว้ให้เห็นว่า เรือนซึ่ง รักษาตาม ข้อ (ก)
คือไม่ ทำให้เกิด ความสกปรก ขึ้นได้เลย แม้ถึง
จะไม่ บัด กวาด ทำให้ สะอาด ก็ย่อม จะ หมด จด เวียบ
วื้อย และ ถาวร กว่า เรือน ที่ รักษา ตาม ข้อ (ข) คือ
บัด กวาด ทำให้ สะอาด เสมอ แต่ย่อม เฝ้า ทำให้
สกปรก อยู่ เสมอ ด้วย เหมือนกัน

๒ ข้อนี้ นัก เรือน ต้อง จำไว้ เพราะ เป็น ข้อ
สำคัญ ใน การ ที่ จะ รักษา ความ สะอาด และ รักษา
สมบัติ ให้ ถาวร คือ (ก) ต้อง ไม่ ทำให้ เสีย หรือ
ให้ สกปรก เป็น ข้อใหญ่ แล้ว (ข) จึง ทำให้ ดี
และ ให้ สะอาด ขึ้น ด้วย

๓ ใน การ ที่ จะ รักษา สมบัติ ของ เรา เอง นั้น
เรา ต้อง ถือ ตาม ความ สำคัญ ทั้ง ๒ ข้อนี้ คือ ทั้ง
ไม่ ทำให้ เสีย และ สกปรก ด้วย กับ ทั้ง คอย ทำให้

ดี และให้ สอาด ขึ้น ด้วย แต่ในการ รักษา สมบัติ
อัน เป็น สาธารณ ประ โยชน์ คือ ไม่ใช่ ของ เรา
หรือ สำหรับ เรา โดย เฉพาะ และ ไม่ใช่ ของ ผู้
หนึ่ง ผู้ใด หรือ สำหรับ ผู้หนึ่ง ผู้ใด โดย เฉพาะ
แต่สำหรับ ให้ เป็น ประ โยชน์ แก่ คน ทั้ง หลาย ทั่ว ไป นั้น
เรา จะ ต้อง ถือ เอา ข้อ (ก) เป็น ประมาณ ส่วน
ข้อ (ข) นั้น รัฐบาล เป็นผู้ ทำให้ แก่ เรา อยู่ แล้ว
เรา เป็น แต่ ช่วย ใน ที่ ควร จะ ช่วย ได้ เช่น การ รักษา
ถนน และ คลอง เรา ทั้ง หลาย ทั่ว กัน จะ ต้อง ถือ เอา
เป็น หน้า ที่ แต่ เพียง ว่า ไม่ ทำให้ สกปรก และ เสียหาย

๔ ส่วน ข้อ (ข) ที่ว่า ทำให้ สอาด และ ดี ขึ้น
นั้น รัฐบาล จด ให้ มี เจ้าพนักงาน คอย ทำ อยู่ แล้ว
เรา เป็น แต่ คอย ช่วย ใน ที่ ควร จะ ช่วย ได้ โดย ไม่
เหลือ บ่า กว่า แรง นึก เช่น ช่วย เอา น้ำ รด หรือ สาด
ถนน ตรง หน้า บ้าน เรา เมื่อ เวลา ฝุ่น พุ้ง หรือ
ช่วย จุด ไฟ ข้าง ทาง เดิน ตรง หน้า บ้าน เรา เหล่า นี้

การรักษา สมบัติอื่น เป็นสาธารณประโยชน์ ๖๕

เป็น ต้น ได้ ชื่อว่า เรา ช่วยใน ข้อ (ข) คือ ช่วย
ทำให้ดีขึ้น แต่ ข้อ (ก) คือไม่ทำให้ สกปรก เสีย
หาย เช่นไม่ทิ้งโสโครกให้รก ถนน หรือทิ้งลง
ในแม่น้ำลำคลองให้ตื้น และให้น้ำสกปรกนั้น
ต้องไม่ดื่มว่า เป็นน้ำที่ของเราทั้งหลาย ที่จะ
ต้องระวังอยู่ทุกเมื่อ

๕ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ เป็นแต่ชี้
แจง หัวข้อ และ เหตุผลใน การที่จะ รักษา สมบัติอื่นเป็น
ของ ตน กับ สมบัติอื่น เป็น ของ กกลางให้ถาวร
และถาวร เป็น สิ่งที่ได้ชี้แจงมาแล้วในเล่ม ๑ ทั้งสิ้น
ต่อไปนี้จะได้ยกตัวอย่าง ของ การไม่รู้จัก รักษา สมบัติ
อื่น เป็น ของ กกลาง ตามที่ได้เห็นมีผู้ทำมาแล้ว
ขึ้นมากล่าวไว้ พอเป็น เครื่องเตือนใจ ของ พวก
เราไม่ให้ทำเช่นนั้นต่อไป

๖ เวลาหน้าว่าว เต็ก ๆ แหมทุกคน
คงจะได้เห็นว่า หรือสายป่าน ว่าว พันสาย ไทโรเลข หรือ
สาย ไฟ พ้าย อยู่ ตาม ถนน ที่นั่น บ้าง ที่นี้ บ้าง
บางที ก็ คิด ตาม ข้อ พ้าย หลัง คา โบสถ์ หลัง คา วิหาร และ
ยอด พระปรางค์ พระเจดีย์ ก็มี เหล่า นี้ ต้อง เรียก
ว่า ทำ สมบัติอื่น เป็น ของ กลางให้ เสื่อม เสียไป และ
ผู้ที่ ทำ เช่น นั้น ได้ ชื่อ ว่า ไม่ ถือ ตาม ข้อ (ก)
เต็ก ๆ ไม่ ควร ทำ ดังนี้ เลย

๗ เมื่อ พาย เรือ ไป ตาม คลอง ต่าง ๆ บางที
จะได้ เห็น สุนัข เน่า ลอย น้ำ อยู่ บางที ก็ พบ หยวก
กั้วย, ทาง มะพร้าว, และ กิ่งไม้ ใบไม้, ลอย เป็น
สระ บางที ถึง แก่ มี ไส้ ไครก คือ กระจับปูลูก อยู่ริม
คลอง โดย เปิด เผย และ เมื่อ ไป ตาม ถนน บาง
ถนน ที่มี โรง แแถว รุงรัง คน อยู่ เป็น คน ตกปรก
ก็ เห็น มี เป็ด ออก กั้วย บ้าง เป็ด ออก มาก บ้าง ใบ
ทอง บ้าง ฯลฯ ทั้ง ใน ท่อ ริม ถนน เหล่า นี้

การ รักษา สมบัติอันเป็นสาธารณประโยชน์

๖๗

ได้ชื่อว่า ทำ สมบัติอันเป็นสาธารณ ให้เสีย ไป ทั้งสิ้น
เหมือนกัน

๘ ครั้งหนึ่ง ข้าพเจ้าได้เห็น เด็ก คนหนึ่ง ได้
ทราบ ว่า เป็น นักเรียน ด้วย นำ ตะกร้า มี หญ้า เต็ม
ไป เท ทั้งลงใน ท่อ ถนน ข้าพเจ้า จึงได้ ไป ว่า
กล่าว ชี้แจง ให้เห็น ความผิด แล้ว ให้ โยก หญ้า
เหล่านั้น ไป ทั้ง เสีย ที่อื่น หหมด ต ที่ หรือ เป็น ถึง
นักเรียน ยัง ทำ เช่น นี้ ได้ ข้าง ไม่ มี ความ คิด เลย
เห็น จะ ยัง ไม่ เคย อ่าน หนังสือ ธรรม จริยา

๙ ความ ชั่ว เช่น นี้ ยังมี อีก มาก เช่น
ตาก ผ้า คลุม ต้นไม้ ริม ถนน หรือ จอด เรือ ขวาง
คลอง จอด รถ ขวาง ถนน หัก กิ่งไม้ ข้าง ถนน
ด้วย มือ อยู่ ไม่ ศุข เต็ด ดอกไม้ ใบไม้ ใน สวน
หลวง ฯลฯ จะ กล่าว ไป ก็ ไม่มี ที่ สิ้น สุด ให้
นักเรียน สังเกต เอาเอง ว่า ที่ จะ ทำ สิ่งใด สิ่ง
นั้น เป็น ความ เสีย หาย แก่ สมบัติ อัน เป็น ประโยชน์ แก่

คนทั่วไป หรือ เปล่า ถ้า เป็น จง อย่า ทำ เป็น อัน
 ชาติ เพราะ จะ ได้ ชื่อ ว่า ไม่ ทำ ตาม ข้อ (ก)
 ที่ กล่าว ว่า อย่า ทำ ความ สกปรก เสีย หาย ให้ แก่
 สมบัติ อัน เป็น สาธารณ และ จะ เป็น การ เสีย ที่ ที่
 ได้ อ่าน หนังสือ นี้ แล้ว แต่ หา ได้ รับ ประ โยชน์
 ตาม คำ สั่ง สอน นี้ ไม่

๑๐ สมบัติ อัน เป็น สาธารณ ใน บ้าน เมือง เรา ต่อ
 ไป ข้าง หน้า จะ ถาวร รุ่งเรือง ก็ เพราะ พวก เรา
 ที่ได้ เล่า เรียน รู้ จัก ฝึก และ ชอบ แล้ว ช่วย กัน
 รักษา ตาม คำ สอน นี้ ใน เมื่อ โต ขึ้น แล้ว สั่ง สอน
 บุตร หลาน เหลน ต่อ ไป ให้ ทำ ตาม ถ้า ใคร ทำ ผิด
 เช่น เด็ก นั ก เรียน ที่ หัก หยิบ ใน ห้อง น้ นั น ก็
 เชิญ ตี ให้ ถึง ฆาต

๑๑ จึง ควร เป็น ความ ยิน ดี ของ เรา ที่ จะ ได้ ทำ
 หน้า ที่ อัน สำคัญ นี้ คือ รักษา สมบัติ อัน เป็น ของ
 กตางิให้ ถาวร ยิ่ง ขึ้น ไป และ ควร พยายาม ทำ

ให้ได้จริงทุกคน เพราะ ย่อม ทราบ อยู่ แล้ว ว่า
ถ้าเรา ทั้ง หลาย ไม่ ช่วย กัน รักษา ตาม ข้อ (ก) คือ ไม่
ทำให้ สกปรก เสียหาย ถึง รัฐบาล จะ ทำ ตาม ข้อ
(ข) คือ ทำให้ สอาด และ ดี ขึ้น เสมอ ไป ก็ คง ไม่
ถาวร รุ่งเรือง ได้ ทุก เรือน ที่ เจ้า ของ คอย บั ด กวาด
แต่ มี ผู้ คอย ทำให้ สกปรก อยู่ เสมอ ด้วย เหมือน กัน

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกค ได้

ถาวร	เฉพาะ	รัฐบาล
ทุก เมื่อ	โทรเลข	ฉ้อฟ้า
โบสถ์	พระปรางค์	พระ เจติย์

บทที่ ๑๕ กตัญญู

๑ จะ เล่า เรื่อง ให้ ฟัง เรื่อง หนึ่ง เป็น เรื่อง
ที่ ท่าน นัก ปราชญ์ ได้ แต่ง เปรียบ เทียบ ไว้ สำหรับ สอน
เด็ก คือ

ครึ่งหนึ่งมีไลออน ตัวหนึ่ง นอนหลับอยู่
ในป่า หนูจึงพากันขึ้นไปวิ่งเล่นบนหลัง เพราะ
ไม่รู้ลึกว่าเป็นไลออน เมื่อไลออนตื่นขึ้นก็เอา
เท้าตบหนูไว้ใต้ตัวหนึ่ง หวังจะฆ่าเสียด้วย
ความโกรธเคือง แต่หนูเล็กตัวนั้น พุดซ้อนวอน
ว่า “ท่านไลออน ท่านเป็นสัตว์มีร่างกายใหญ่
โต ฝ่ายข้าพเจ้านี้เป็นสัตว์เล็กนิดเดียวเท่านั้น
ถึงท่านจะฆ่าข้าพเจ้าเสีย ก็หา มีเกียรติยศอันใด
แก่ท่านไม่ โปรดปล่อยให้ข้าพเจ้าไปเถิด เมื่อ
วันหน้า บางทีข้าพเจ้าจะมีโอกาสตอบแทนคุณ
ท่านได้บ้าง”

๒ ไลออนได้ฟังดังนั้น ก็หัวเราะเยาะแล้วว่า
“ตัวเจ้าเล็กนิดเดียวเท่านั้น จะช่วยข้าผู้เป็นสัตว์
ใหญ่ได้อย่างไร แต่ช่างเถอะ สัตว์อย่างเจ้า
ถึงจะฆ่าเสียให้ตายก็ไม่มีประโยชน์ ข้าจะปล่อย
ให้เจ้าไปตามคำเจ้าขอ” ว่าแล้วก็ปล่อยให้หนูไป

๓. ท่อ มา อีก สอง สาม วัน ไสยอน ทิต ช่าย
 ที่ พราน เขา มา ตัก ได้ จึง ร้อง ด้วย เสียง อัน ดัง
 เมื่อ หนู ได้ ยิน เข้า คิด ว่า ไสยอน ทิต กับ จึง รีบ
 วิ่ง มา โดย เร็ว เพื่อ จะ ช่วย ไสยอน ตาม กำ ลัง
 ของ ตน ครั้น มา เห็น ไสยอน ทิต ช่าย อยู่ จึง ว่า
 “ท่าน ผู้ มี คุณ ข้าพเจ้า มีความ เสียใจ ด้วย ท่าน เป็น
 อัน มาก แต่ ก่อน ท่าน เคย ได้ มี ความ กรุณา แก่
 ข้าพเจ้า บัด นี้ ท่าน ได้ ความ ทุก ข์ ยาก ข้าพเจ้า
 จะ ขอ ช่วย ท่าน เพื่อ เป็น การ ตอบ แทน คุณ ท่าน บ้าง”

๔. แล้ว หนู ก็ ตรง เข้า กัด ช่าย นั้น และ
 พยายาม กัด อยู่ จน ขา ตอ ออก เป็น รู กว้าง ใหญ่ เมื่อ
 ไสยอน หลุด ออก มา ได้ แล้ว ก็ มี ความ ชอบใจ หนู
 เป็น อัน มาก แล้ว ต่าง ก็ จาก กัน ไป

๕. นักเรียน เหล่า นี้ เห็น จะ ไม่มี ใคร เคย เห็น ไสยอน
 ตอ กระ มัง บาง ที่ จะ เข้าใจ ว่า ไสยอน นั้น รูป
 ร่าง หน้า ตา คล้าย กับ สิงห์ ไต่ ที่ เขา นำ มา เล่น ในการ แห่

เจ้า หรือ มาเที่ยว ขอ ทาน เมื่อ กราบ ตรัส จิน ถ้า
 เช่น นั้น เป็น ความ เข้าใจ ฉิด ไตร อ่อน เป็น สัตว์ ตู
 ร้าย คล้าย เสือ รูป และ ขนาด ก็ เกือบ คล้าย กัน แต่
 มี ผม คอ ยาว รุง รัง ที่ อยู่ ของ มัน อยู่ใน ทะเล ทวาย
 ใน ประเทศ อเวเบีย หรือ ใน ทวีป แอฟริกา ชุก ชุม
 เดียว นี้ ก็ ยังมี อยู่ อีก มาก

๒ เรื่อง นี้ แสดง ให้ เห็น ว่า หนู เป็น สัตว์ รู
 จัก คุณ ของ ผู้ ที่ มี คุณ แก่ ตน แม้ แต่ ร่าง กาย
 ของ หนู เล็ก ก็ จริง แต่ เมื่อ ไตร อ่อน ซึ่ง เป็น สัตว์ ผู้
 มี คุณ แก่ ตัว ได้ ความ ทุกข์ ยาก คือ ถูก ติ ด ช่าย
 หนู ก็ ยังมี ความ อุตสาหะ มา ช่วย กัด ช่าย นั้น ให้ เป็น ช่อง
 ใหญ่ พอ ไตร อ่อน หลุด พ้น ไป ได้ นับ ว่า เป็น สัตว์
 ฉลาด และ เป็น สัตว์ ที่ มี ความ กตัญญู ต่อ ผู้ มี คุณ
 มาก ควร เป็น ที่ สรรเสริญ แก่ ผู้ อื่น แท้

๗ ความ กตัญญู นั้น เป็น ความ ดี อย่าง ยิ่ง ธรรมดา

คน ที่ จะ ต้อง มี ความ กถัญญ ทุก คน ผู้ใด มี คุณ
แก่ ตน อย่างไร ผู้ใด ได้ ทำ คุณ แก่ ตน อย่างไร ต้อง
จำไว้ อย่า ลืม เสีย แล้ว ต้อง คิด หา ช่อง โอกาส
ทำ คุณ ทอບ แทน ท่าน เสมอไป

๘ ก็ เต็ก ๆ ทุกวัน นี้ มี ใคร ที่ เป็น ผู้ มี คุณ
แก่ ตน บ้าง เล่า เมื่อ คิด ดู คง จะ เห็น ได้ ว่า

(๑) บิศา มารดา เป็น ผู้ มี คุณ ที่ได้ เสีย มา
แก่ เล็ก จนโต และ มี ความ รัก ใคร่ อุ้ม ชู ถนอม
กล่อม เกี้ยย บัอง กัน อัน ทราย ต่าง ๆ จน ได้ มี

ชีวิต รอดมา ทั่ว บัด นี้ (๒) ครู อาจารย์ ก็ มี
คุณ ที่ ส่ง สอน ให้ รู้จัก ประพฤติ ตัว ดี แล้ว ให้ วิชา
สำหรับ เป็น ความ ฉลาด ทิถ ตัว ต่อ ไป ภาย หน้า ด้วย นี้
เป็น ตัว อย่าง ที่ เห็น ได้ ง่าย ๆ

๙ นอก จาก นี้ ยัง จะ มี ผู้ อื่น ที่ มี คุณ แก่ เต็ก

บ้างเล็ก น้อย อีก ก็จะมีผู้ใด มา ช่วย พยาบาท เมื่อ
เจ็บ หรือ มีใคร พา มา ส่ง บ้าน เมื่อ เวลา หลง ทาง
หรือจะมีผู้ใด ให้ เสื้อผ้า ให้สิ่ง ของ และ เครื่องเล่น
ต่าง ๆ หรือจะมีเพื่อน นัก เรียน ด้วยกัน ช่วย แะ
นำใน การเรียนให้ เหล่านี้ เรียกว่า เป็นผู้ มีคุณ ทั้งสิ้น

๑๐ เมื่อเด็ก ๆ โตขึ้น มีความรู้ มากขึ้น
ก็จะ ทราบ ว่า ผู้มีคุณ ใหญ่ยิ่ง ของ เรา นั้น นอก
จาก บิดา มารดา ครู อาจารย์ อัน มีอยู่ อีก ผู้หนึ่ง คือ
พระเจ้า อยู่หัว ของ เรา ใน เวลา นี้ เพียงให้ ทราบไว้
ว่า ท่าน เป็นผู้ บำรุง ศาสนา ของ เรา และ เป็นผู้ บำรุง
เรา คนไทย หมด ด้วย กัน ให้ อยู่ เย็นเย็น สุข จึง ควร
นับ ถือว่า ท่าน เป็นผู้ มีคุณ อัน ประเสริฐ ยิ่ง

๑๑ ก็ เมื่อ ทราบ ว่า ใคร เป็นผู้ มีคุณ แก่ เรา บ้าง
ทั้งนี้ แล้ว จึง ควร จะ จด จำ ไว้ ใน ใจ เสมอ และ คิด
ตอบ แทน คุณ ท่าน ให้ สม แก่ ที่ ท่าน มีคุณ แก่ เรา จึง

จะได้ชื่อว่า เป็นคน มีกตัญญู และ จึง จะ นับ ว่า
เป็น คน ดี ได้

๑๒ ผู้ที่ไม่รู้จัก คุณผู้ มี คุณ นั้น ถึง จะ เป็น
คน ดี มีความรู้ และ เป็น คน ซื่อ ตรง อย่างไร ๆ
ก็ ยัง ไม่ เป็น คน ดี ได้ เขา เรียก ว่า คน ออกกตัญญู ๆ
คำ นี้ ก็ แปล ว่า ไม่รู้จัก คุณ ของ ผู้ มี คุณ “อ” นั้น
คือ “ไม่” นั้นเอง คน อย่างนี้ จะ นับ ถือ ไม่ ได้
และ ก็ คง ไม่ มีความ เจริญ แก่ ตน คง จะ ไม่มี ใคร
คบหา กลับ จะ มี ผู้ หลีกหนี เสีย อีก บรรดา
นัก เรียน ขออย่า ให้ มี ใคร ได้ ชื่อ ว่า เป็น คน ออกกตัญญู เลย
เป็น อัน ชาติ

๑๓ เมื่อ ได้ ทราบ แล้ว ว่า พระเจ้า อยู่ หัก
พิตามารดา ครู อาจารย์ เป็น ผู้ มี คุณ แก่ เรา อย่าง
ประเสริฐ เรา จึง ขอ ทัก เตือน ใน ที่ สุด นี้ ว่า ให้
คิด ถึง คุณ ของ ท่าน เสมอ เมื่อ ไต่ ขึ้น คง จะ เห็น ได้

เอง ว่ามีโอกาศ ที่จะ ทอบ แทน คุณ ท่านได้ อย่างไร
 ใน เวลา เมื่อยัง เป็น เด็ก อยู่ ก็ จง อุตสาห์ คำนับ
 กราบ ไหว้ ท่าน นึก ถึง พระ เทช พระ คุณ ของ ท่าน
 ไว้ ใน ใจ เสมอ ก็ จะ ได้ ชื่อ ว่า เป็น เด็ก มี กตัญญู
 และ เป็น เด็ก ดี ไต่ ชื่น หนึ่ง

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกคได้

ทรุศ	ประเทศ อเรเบีย	ทวีป แอฟริกา
กตัญญู	อกตัญญู	สรวเสริญ
นักปราชญ์	พระ เจ้า อยู่ หัว	ประเสริฐ
ทราบเท่า	อุตสาห์	กราบ ไหว้

—*~*~*~—

บทที่ ๑๖ กรุณา สัตว์

๑ สัตว์ ที่ เป็น ประ โยชน์ แก่ มนุษย์ นั้น มี มาก
 เช่น ควาย สำหรับ ไถนา ม้า สำหรับ ขนั้ วัว

สำหรับ ลาก เกวียน ขน ของ ข้าง สำหรับ ังค ขง
 ในป่าลง น้ำ ส่นข สำหรับ ฝ้าบ้าน แมว สำหรับ
 กัด หนู และ เนื้อวัว เนื้อหมู ปลา เบ็ด ไก่
 ก็ ได้ เป็น อาหาร ของ เรา ถ้า เรา ไม่ได้ อาศรัย สัตว์
 เหล่า นี้ เรา ก็ จะ ก็นักร มาก เรา จะ ต้อง กิน
 แทะ เข้า และ ถัว งา ผัก หญ้า ต่าง ๆ คง ทำให้ รัศ
 อาหาร สิ้น ครอบ ไป มาก ข้าง ไม่มี ควาย จะ ได้ อะไร
 ไถนา จะมี ไม่มี เข้า พอกิน หรือ

๒ ม้านั้น ยกไว้ ถ้า ไม่มี สำหรับ ลาก รถ
 เรา ก็ เดิน ได้ หรือ จะ ใช้ คน ลาก อย่าง แจก ลาก รถ ก็ ได้
 แต่ ก็ คง สิ้น สรวย สิ้น งาม ไป มาก และ คง ต้อง
 ลำบาก แก่ แรง คน ทวี ขึ้น อีก หลาย เท่า ใน การ
 ที่ จะ ลาก รถ และ เกวียน เหล่า นั้น

ทุกวันนี้ ได้ เห็น รถ งาม ๆ ม้า งาม ๆ
 ดู เป็น สง่า แก่ บ้าน เมือง และ เป็น ความ สดวก แก่
 การ ไป มา ที่ ต้อง การ จะ ให้ เร็ว เพราะ ฉะนั้น เรา

จะ ทั้ง ม้า เสีย ที่เดียว ก็ ไม่ได้ เมื่อ เป็น เช่น นี้ เรา
ก็ ต้อง นับ ว่า ม้า และ สัตว์ ทั้ง หลาย เหล่า นี้ ย่อม
เป็น ประโยชน์ แก่ เรา ทั้ง สิ้น

๓ ธรรมตา คน ที่ ต้อง เป็น คน มีความ กตัญญู คือ
ถ้า ใคร มี คุณ แก่ ตัว ก็ ต้อง รู้ คุณ และ คิด ตอบ
แทน คุณ เสมอ ไป นี้ เรา ได้ เห็น แล้ว ว่า ช้าง,
ม้า, วัว, ควาย, สุนัข, แมว, หมู, ปลา,
เบ็ด, ไก่, ฯลฯ มี คุณ แก่ เรา เรา จึง ควร จะ มี
ความ กตัญญู คิด ถึง คุณ ของ สัตว์ เหล่า นี้ อย่าง
เดียวกัน กับ ที่ เรา จะ คิด ถึง คุณ ของ คน ผู้ ที่ ได้ ทำ คุณ
ให้ แก่ เรา เหมือน กัน

๔ ก็ เรา จะ ตอบ แทน คุณ สัตว์ เหล่า นี้ ได้ อย่าง
ไร เล่า เรา จะ ให้ เงิน ให้ ทอง สัตว์ เหล่า นี้
ก็ คง ไม่ ยาก ได้ เพราะ ไม่ รู้ จัก ใช้ เรา จะ ให้
เสื้อผ้า สัตว์ เหล่า นี้ ก็ ไม่ ต้อง การ นุ่ง ห่ม

เราจะ ทำ อย่างไร ดีเล่า จึง จะ ทด แทน คุณ สัตว์
เหล่านี้ ให้ สม ดัง ที่ มัน ทำ คุณ ให้ แก่ เรา เป็น อัน มาก ได้
บ้าง. เมื่อ มา ปรึกษ าทอง ตุ ก็ เห็น ได้ อยู่ อย่าง เดียว
ว่า เรา ต้อง เลี้ยง มัน ให้ ดี ให้ มัน กิน ให้
อิ่ม ให้ มัน นอน ให้ หลับ ให้ มัน อยู่ ให้ เป็น สุข
และ ให้ มัน ทำ งาน ให้ แก่ เรา แต่ พอ สม ควร

๕ เมื่อ เรา ทำ ดัง นี้ ก็ ได้ ชื่อ ว่า เรา มี ความ เมตตา
กฤษฎา มัน นี้แหละ จึง จะ เป็น การ ทอด แทน คุณ
สัตว์ ที่ มัน ได้ มี คุณ แก่ เรา มา ใน ทุก วัน นี้ เป็น อัน มาก
และ เรา จึง จะ ได้ ชื่อ ว่า เป็น คน กตัญญู แท้ คือ
แปล ว่า รู้ จัก คุณ ของ ผู้ มี คุณ จริง ๆ ไม่ เฉพาะ
แต่ คน เรา ด้วย กัน แม้ แต่ สัตว์ เดียว ไร จาน ที่ ได้
ทำ คุณ ให้ ก็ ไม่ ลบ หล่น ยัง คิด ถึง คุณ ของ มัน
อยู่ เสมอ ด้วย

๖ เด็ด ๆ คง เห็น ได้ ว่า มี คน เป็น อัน มาก ที่

मैं คน ออกตัญญู เช่น คน ที่ เลี้ยง สุนัขไว้ให้
 เข้าบ้าน แล้วไม่ให้เข้า กิน ให้ อิ่ม หรือ คน ที่ ตั้ง
 โรง รถ เข้า เลี้ยง ม้าไว้ สำหรับ ลาก รถ เอา เงิน
 แต่ไม่ให้เข้า ให้ หูถูก กิน พอ จน ม้า ผอม ลาก รถ
 เกือบไม่ไหว เมื่อ ขึ้น สะพาน ยัง ข้ำ หวด ด้วย เข็ม อีก
 นี่ เป็น ความ ผิด อย่าง ร้ายแรง ที่ สุด เป็น ความ
 ปราศจาก กรุณา สัตว์ และ เป็น ความ ออกตัญญู ด้วย
 ที่ ว่า ออกตัญญู นั้น เพราะ ไม่ รู้ จาก คุณ สัตว์ ที่ ได้ ทำ
 ประโยชน์ ให้ แก่ ตน

๗ นอกจาก สัตว์ เหล่า นี้ ยังมี สัตว์ อื่น ๆ ที่
 บาง คน จะ นึก ว่า ไม่มี ประโยชน์ แก่ เรา และ ไม่
 มี คุณ แก่ เรา เช่น นก หรือ ผีเสื้อ หรือ แมลง ต่าง ๆ
 หรือ สัตว์ เลื้อย คลาน ต่าง ๆ เป็น ต้น สัตว์ ที่ เป็น
 สัตว์ เลี้ยง เช่น นก แก้ว, นก ขุน ทอง, หนู ทะ เกา,
 หนู จีน, ปลา เงิน, ปลา ทอง, ถึง จะ ไม่ ทำ คุณ ทำ

ประโยชน์ให้แก่เราอย่างข้าง ม้า วัว ควาย ก็ดี เรา
ก็ยิ่งเลี้ยงไว้ชมเล่น เป็น ความชื่น บาน นับ ว่า
เป็น ประโยชน์ อย่าง หนึ่ง เรา จึง จำ ต้อง กรุณา มัน
และ เลี้ยง ดูแล ให้ดี ด้วย เรารัก มัน

๘ แต่ สัตว์ ที่ เรา ไม่ได้ นำ มา เลี้ยง เช่น
ผีเสื้อ, แมลงปอ, และ สัตว์ เลื้อย คลาน เหล่า นั้น
จะ ว่า ไม่มี ประโยชน์ แก่ เรา เลย ก็ ว่า ไม่ได้ ถึงแม้
ว่า มัน จะ ไม่ เป็น ประโยชน์ แก่ เรา โดย ตรง มัน
ก็ เป็น ประโยชน์ ใน ทาง อ้อม คือ บาง อย่าง ก็ เป็น
สัตว์ ที่ เป็น อาหาร สำหรับ สัตว์ อื่น อัน เป็น ประโยชน์
แก่ เรา บาง อย่าง ก็ ช่วย ผสม พืช พรรณ ต้น ไม้
ดอก ไม้ อัน เป็น ประโยชน์ แก่ เรา ให้ งอก งาม ต่อ
ไปได้ ทุก แมลง ผีเสื้อ, แมลง หวี, เป็น ต้น

๙ บาง อย่าง ก็ กิน สัตว์ เล็ก ๆ ที่ ทำให้ ต้น
ไม้ ของ เรา เสีย บาง อย่าง ก็ กิน สัตว์ เล็ก ๆ

ที่กิน ไคน่ ต้นไม้ของเรา ตูจ คาง ตก กิน หนอน
 ที่ ทำ อินทราย แก่ ต้นไม้ เป็น ต้น ก็ นับ ว่า เป็น
 ประ โยชน์ แก่ เรา ใน ส่วน ที่ ช่วย เรา รักษา ต้นไม้ สัตว์
 เหล่า นี้ เรียก ว่า มี ประ โยชน์ ทาง อ้อม และ สัตว์
 ไตๆ ใน โลกนี้ ทั้งหมด ที่ เรา นึก ว่า ไม่มี ประ โยชน์
 โดย ทาง ตรง แล้ว ย่อม มี ประ โยชน์ แก่ เรา โดย
 ทาง อ้อม เช่น นี้ ไม่ มาก ก็ น้อย ทั้ง นั้น แต่ หาก เรา
 ไม่ มี ความ รู้ พอ เรา จึง มัก หลง ผิด เหมา ว่า
 มัน ไม่ ทำ ประ โยชน์ ให้ แก่ เรา เลย

๑๐ ก็ เมื่อ ความ จริง เป็น เช่น นี้ จึง ต้อง
 นับ ว่า สัตว์ ทั้ง โลก นี้ มี คุณ มี ประ โยชน์ แก่ เรา ทุกชนิด
 ไม่ มาก ก็ น้อย เรา จึง ต้อง รู้ จัก คุณ ของ มัน
 และ มี ความ เมตตา กรุณา มัน เป็น การ ทอບแทน ที่
 ไม่ ควร จะ ฆ่า มัน ก็ อย่า ฆ่า ที่ ไม่ ควร จะ ทำ อินทราย
 แก่ มัน ก็ อย่า ทำ จึง จะ เป็น การ เมตตา กรุณา สัตว์
 และ เป็น ความ กตัญญู แก่ สัตว์ ที่ มี คุณ แก่ เรา โดย ทาง

ตรง หรือ ทาง อ้อม อย่างใด อย่างหนึ่ง ด้วย

๑๑ เด็ก คนโต ทำได้ดังนี้ เด็ก คน นั้น จะ
 เป็นผู้ ประพฤติ ถูก ทั้ง ทาง โลกย์ ทาง ขรรณ เพราะ
 ใน ทาง ขรรณ ท่าน ก็ ห้าม ไว้ว่า อย่าให้ ชั่ว สัตว์
 ตัตชีวิต ส่วน ใน ทาง โลกย์ ก็ ถูก กับ ความ นิยม
 ของ คน ชั้น ผู้ ตี มี ความ รู้ คือ มี ความ กรุณา สัตว์
 ไม่ ทำ อัน ตราย แก่ ชีวิต หรือ ร่างกาย สัตว์ ใน ที่ ไม่ จำ เป็น

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกคได้

อาหาร	กนการ	รส
ตฤกตรอง	สัตว์ เตียรจนาจาน	พืชพรรณ
กรุณา	ทางโลกย์	ทางขรรณ

บทที่ ๑๗ ไม่เป็น คนใจ ขลาดตื่นเต้น

๑ คน ขลาดนี้ ก็ ชน เพียง แต่ ได้ยิน เสียง
 พลุดึง บึง บึง ก็ สดุ้ง เสีย ทั้ง ตัว ได้ยิน เสียง กระ

ตั้งรถจักรยาน มา ข้างหลัง ก็ ผวา ไตต แขนกาง เท้ากาง
 ราว กับ ออกจิ้ง ไม้ได้ เหลียวซ้าย แล ขวา ว่า
 จะ มา ทางไหน ก่อน บางที ไตต พรวด พรวด เข้า
 ไปหา รถให้ รถ ทั้ ก็มี

๒ เวลา ลงเรือ จ้าง ข้ามฟาก ก็ เหมือนกัน พอ
 ถูก คลื่น บาง คน ก็ ตกใจ ตก ขึ้น ยืน เก้ ๆ กัง ๆ พอ
 ที่ เรือ จะ เบน หน้า รับ คลื่น ได้ ตรง ๆ ก็ ช่วย กัน ทำ
 ให้ เรือ เียง บางที ถึง แก่ ล่ม ต้อง ลงไป สอย
 คอ ว่าย อยู่ใน น้ำ ถ้า จะ นั่ง สกตใจ อยู่เฉย ๆ
 เห็น เรือ เียง ทาง ไน้ ช่วย กัน ขึ้น ทางนี้ ไว้ ให้ ตรง ก็ จะ
 ดี กว่า คลื่น จะ มา สัก เท่าไร เรือ ก็ คง ไม่ ล่ม ผิด
 นัก น้ำ ก็ เข้า เรือ เปียก บ้าง นิด หน่อย เท่า นั้น จะ
 มี ดี กว่า ทำ ทา ชาว ตกใจ ตก ขึ้น เก้ กัง ให้ เรือ ไกล ลง ล่ม
 ไป ชาย เขา เปลา่ ๆ หรือ เรื่อง ไม่ ควร จะ ดำ
 มาก ก็ ส่อ ตัว หา ความ ดำ มาก เช่น นี้ นำ ชาย
 หน้า นึก

๓ เรื่อง ตะเกียง หก อีก อย่างหนึ่ง สำคัญ มาก

คนที่ มีสติ ตี กี่ ตี อยู่ ถ้า คนฉลาด และ คิด
เป็น เชื้อ ไบรอน เคย ใช้ น้ำ มัน มะพร้าว ตาม ตะเกียง อยู่
ด้วย แล้ว อยู่ข้าง ทำให้ เกิด โทษ หนัก พอ
ตะเกียง หก ไฟ ลูก ฟัด ฟัด ขึ้น เจ้า ของ ก็ ขวัญ หนี
ตี ห่อ หมก บาง ที ก็ ยืน แล ดู ไฟ เฉย ไม่ รู้ ที่
จะ ทำ อย่างไร และ บาง ที กลับ เอา น้ำ ไป ราด ทำ
ให้ ไฟ น้ำ มัน ลูก ไฟ ลง ขึ้น ถึง หลัง คา เลย ลูก ตาม
ไหม้ บ้าน เรือน พา ให้ เพื่อน บ้าน ฉิบ หาย กัน คน
ละ มาก ๆ ด้วย อีก

๔ ถ้า เป็น เรา เมื่อ ตะเกียง หก ไฟ ลูก ขึ้น
เช่นนั้น เราก็ ไม่ ปรารถนา ตกใจ หา ของ ใหญ่ ๆ
เป็น ต้น ว่า เสือ หรือ ที่นอน หรือ ภาชนะ ใหญ่ ๆ เช่น
อ่าง หรือ ถัง ที่ อยู่ ใกล้ มือ มา คดุม ครอบ ให้ ขึ้น
ลม ได้ ครู เดียว ไฟ ก็ จะดับ ไป หมก ถ้า โคม หรือ
ตะเกียง ไม่ หก เป็น แต่ ลูก ฟัด ฟัด ขึ้น เรา ก็ ปลด

หรือยกไปวางไว้ในที่แจ้ง คือที่ไม่มีมีเชื้อไฟ
ไฟก็จะดับไปเอง ไม่ติดอะไรต่อไปได้

๕ ว่า ข้างฝ่ายเพื่อนบ้าน บางคนพอเห็น
แสงไฟลุกไฟลงขึ้น ก็ ตกใจ รีบ เก็บเข้า ของ
รวมรวมได้แล้วก็ หอบหนี ทั้ง บ้านเรือนไว้ทำไฟ
ไม่คิดที่จะ พากัน ช่วย ดับ ตัด ต้นไฟเสีย ก่อน อย่า
ให้ลุกลามมากได้ พอที่ไฟ จะไหม้แค่ หลัง เตี้ย
ก็ ปลอץให้ ไหม้ลุกลาม เป็นไฟใหญ่ไป ชื่อนี้
หวังว่า นักเรียน ของเรา เมื่อ เต็มโต ขึ้น ไป ภายหน้า จะ
ไม่เป็นเช่นนั้น แม้ที่สุด จะ เกิดไฟ ขึ้น ข้างบ้าน
ก็ คง จะช่วย กัน ดับ ไตย เต็ม กำลัง ไม่ ช้ ขลาด
ตา ขาว หนีไป เสีย ก่อนไฟ มา ถึง ให้ไฟ กลับไหม้
บ้าน เรือน ของ ตน หหมด สิ้น และ กลับ ช้ไหม้บ้าน
คนอื่น ต่อไป อีก ด้วย

๖ ที่ กล่าว มา แล้ว นี้ ถิ่น แต่ จะ ช้ให้ เห็น
ว่า บาง คน มัก มี ใจ ขลาด อย่างไร และ เพื่อ จะได้

เป็นเครื่องสอนใจนักเรียนของเราไม่ให้ทำใจฉลาด
อย่างนั้นบ้าง

๗ คำที่ตรงกันข้ามกับฉลาดก็คือ “กตัญญู”
แต่ที่บางคนเรียกว่ากตัญญูนั้น กลับเป็นฉลาดไปก็
มี เช่น คนพาลที่เที่ยวลอบทำร้ายเขาลับหลังหรือ
ในที่มืด หรือกลุ่มรวมชกตีเขาคนเดียว หรือ
ที่เขาไม่พวคน้อยกว่า ตั้งที่กล่าวมาแล้วใน
เล่ม ๑ เหล่านี้เรียกว่า “ฉลาด” ทั้งสิ้น คนที่
จะต้องมีความระอายเป็น และจะต้องไม่ทำเลย
เป็นอื่นขาด เด็กใหญ่ที่ข่มเหงเด็กเล็ก หรือ
เด็กหลายคนที่รวมกันชกต่อยเด็กคนเดียว ก็ย่อม
เป็นเด็กฉลาดทั้งสิ้น ไม่ควรที่เด็กอื่น ๆ จะ
คบเขาเป็นเพื่อนเลย

๘ การที่ไม่กตัญญูนั้น จะถือเขาว่าเป็น
ฉลาดเสมอไปไม่ได้ เพราะสุภาษิตโบราณก็มี
ปรากฏอยู่ว่า กตัญญูมักขึ้น กับอีกข้อหนึ่ง

ว่า ควร กล้า จึง กล้า เพราะฉะนั้น เรื่อง ต่อไป
 นี้ ที่ จะ ชัก มา ให้ เห็น เป็น ตัว อย่าง จะ ชม ว่า
 กล้าไม่ได้ ด้วย เป็น การ กล้า ใน ที่ ไม่ ควร กล้า
 เป็น อัน ไม่ ถู ตาม คำ ภาสิต ทั้ง สอง ข้อ นั้น และ คน
 ที่ ไม่ ทำ ดัง นั้น จะ ตี เทียน ว่า ขลาด ก็ ไม่ ถูก เพราะ
 เป็น การ ที่ ทำ ถูก ต้อง ตาม ที่ ควร จะ ทำ แล้ว

๙ คือ ชาย คน หนึ่ง โดย สार ฆราวาส มา จาก บาง
 กระ บือ พอ มา ถึง ถนน เขาวราช อยาก จะ ไคร่
 ลง ตน ก็ ยัง ไม่ เคย ลง จาก รถ เวลารถ แล่น เลย
 และ ยัง ไม่ ทราบ วิธี ด้วย แต่ ถือ เสีย ว่า ตัว เป็น
 คน ไม่ ชี ขลาด จะ กระ โดด ลง มา จาก รถ เท่า นี้
 จะต้อง ให้ เขา รอ รถ เสีย เวลา ด้วย หรือ จึง กระ โดด
 พรวด พรวด ลง มา กำ ลัง รถ แล่น ฉิว ๆ อยู่ อย่าง นั้น
 ใคร เข้า ใจ ว่า จะ กระ โดด ลง มา ยืน ตั้ง ตัว ทรง อยู่ บน
 ถนน หรือ เปล่า หามิได้ กระ โดด ลง มา นอก

กำลัง อยู่ กลาง ถนน ทาง หาก เศษ บุญ คุณพระ
ช่วย ค้ำ เกรง รักษา รถ จึง ไม่ ขับ

๑๐ คน ชนิด นี้ จะ เรียก ว่า คน กล้า ก็ เรียก ไม่ ได้
อยู่ เอง เพราะ กล้า ใน ที่ ไม่ ควร กล้า กลับ กลาย
เป็น โดน เฉลว เมา ความ ไป เสีย อีก และ คน ที่ เรียก
ให้ รถ รอ ใน เวลา จะ ลง ไม่ กระ โดด พรวด พรวด
ลง มา ที่ เทียบ ดัง นี้ จะ เหม่า ว่า เป็น คน ขลาด ก็
เหมาะ ไม่ ได้ เพราะ เขา ทำ ถูก แล้ว เขา ได้ ตก
ตรง ตู ทาง ได้ ทาง เสีย ถ้วน ถี แล้ว เห็น ว่า ไม่ ควร
ทำ จริง จึง ไม่ ได้ ทำ ต้อง เรียก ว่า เขา เป็น คน รอบ
คอบ จึง จะ ถูก หา ไซ้ คน ขลาด ไม่

๑๑ คน ที่ กล้า ดี ก็ คือ คน ที่ รู้จัก กล้า แต่ ควร
กล้า ไม่ กล้า จน ถึง กระ โดด จาก รถ ลง มา นอก
กำลัง อยู่ กลาง ถนน ว่า ข้าง การ ต่อสู้ ก็ ไม่ แอบ
ทำ ไคร ล้ม หลัง จำ ไม่ ได้ หรือ ใน ขรรณ จริยา เล่ม ๑

กล่าวว่า “คน ถ้าว้าต้องไม่รังแกใคร ไม่ทำใคร
ที่เล็กกว่า และไม่แถมทำร้ายใครลับหลัง ถ้าสู้
ก็สู้กัน ชิง ๆ หน้້า ถ้าเห็นไม่ ควรทำก็ ไม่ทำ
คน ชนิดนี้จึงเรียกว่า ถ้าว้า” จงอย่าลืม คำภาสิตว่า
“ควร ถ้าว้า จึง ถ้าว้า” กับ “ถ้าว้า นัก มักรบ” และ
อย่าลืมว่า การที่มีใจ ขลาดจนไม่มีสติ นั้น ก็เป็น
การ ชั่ว มาก เหมือนกัน

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกคได้

สติ	ภาวนา	หาญ	ตาม คำภาสิต
โดยสาร	ติณ	ภาสิต	โหดเหี้ยม
เบาคความ	ขลาด	ตาขาว	ลับ หลัง

บทที่ ๑๘ รักษาชาติ

๑ เด็กคน หนึ่ง ชื่อ นายรัก พวกพ้อง มีคน
พอใจ ถ้อยเกล็น มาก เพราะ รูป ร่า ง น่า เห็น ดู เวลา

โกธรก็ดูท่วงทีน่ารัก ขึ้นแต่เวลาล้อให้ร้องให้
ก็ดูหน้าตาน่ารักเหมือนกัน

๒ ล้ออะไรก็ไม่โกธรเท่าล้อเรื่องบ้าน และ
ล้อเป็นข้อคิดเตือนให้ เป็นความเสียหายต่างๆ จน
มีคนชอบคอยยั่วเย้าเป็นอันมาก เพื่อนบ้าน
พอใจพากันล้อจนถึงร้องไห้โฮๆ ก็มี เขาก็
ไม่ได้ทำอะไรให้เจ็บปวด เป็นแต่พูดให้ขัดใจ
เท่านั้น ที่พูดก็มีใช้พูดเป็นชุดัน เขาพูดอย่าง
ล้อและหัวเราะเยาะ เถียงไม่ขึ้นจนโกธรมาก
ก็ต้องร้องไห้ไปเอง

๓ มีผู้เคยล้อว่าบ้านที่อยู่ นั้นไม่ดี เป็น
บ้านไม่สรวย เป็นบ้านเลว คนที่อยู่ในบ้านก็
เป็นคนไม่ดี มีแต่คนเลวๆ อยู่ทั้งสิ้น โรงเรียน
ที่ไปเรียนก็ เป็นโรงเรียนไม่ดี ครูที่สอนก็ไม่ได้
โรงเรียนก็ไม่สรวยไม่สอาด เพื่อนนักเรียนด้วย
กันก็ล้วนแต่เป็นเด็กเลวๆ ทั้งนั้น นายรักพวก

พ้องโกรธ และ เถียง คอ เบ้น เอ็น ที่เดียว

๔ ใครว่าบ้านเรือนไม่ดี เบ้นไม่ได้ โกรธ
 มากนัก ใครจะ นิินทาพี่น้อง ก็ไม่ได้ คอยเจ็บ
 ร้อน แทน และ เถียง แทน ใครจะ ว่าโรงเรียนที่ไป
 เรียน อยู่ นั้นไม่ดี ก็ไม่ได้ คอย ออก รับ เพื่อน
 นักเรียน ด้วย กัน ก็ไม่ชอบให้มีผู้อื่น เติยง ถ้า
 ใคร มา นิินทาเบ้น ความไม่จริงให้เข้าหู ก็ โกรธ
 เท่ากับ เขา นิินทา ตน เอง เหมือนกัน

๕ นายรัก พวก พ้อง คน นี้ เมื่อเวลา อยู่
 โรงเรียน มีเพื่อน นักเรียน รักทุกคน เพราะ ถ้าใคร
 เขา ว่า ก็ คอยเถียง แทน อยู่ ถึง บิดา มารดา และ
 ญาติพี่น้อง ก็ รัก มาก เหมือนกัน เพราะ เห็น ว่า เบ้น
 เด็ดดี ไม่ยอมให้ ใคร ลบ หล่ บิดา มารดา ญาติ พี่
 น้อง และ เพื่อน ผูกได้ เมื่อ โต ขึ้น นายรัก พวก พ้อง
 คง จะ เป็น คน รัก ชาติ และ รัก บ้าน เมือง มาก

๖ คำว่า รัก พวก พ้อง หรือ รัก ชาติ รัก

พ้องโกรธ และ เถียง คอ เบ้น เอ็น ที่เดียว

๔ ใครว่าบ้านเรือนไม่ดี เบ้นไม่ได้ โกรธ
 มากนัก ใครจะ นิินทาพี่น้อง ก็ไม่ได้ คอยเจ็บ
 ร้อน แทน และ เถียง แทน ใครจะ ว่าโรงเรียนที่ไป
 เรียน อยู่ นั้นไม่ดี ก็ไม่ได้ คอย ออก รับ เพื่อน
 นักเรียน ด้วย กัน ก็ไม่ชอบให้มีผู้อื่น เติยง ถ้า
 ใคร มา นิินทาเบ้น ความไม่จริงให้เข้าหู ก็ โกรธ
 เท่ากับ เขา นิินทา ตน เอง เหมือนกัน

๕ นายรัก พวก พ้อง คน นี้ เมื่อเวลา อยู่
 โรงเรียน มีเพื่อน นักเรียน รักทุกคน เพราะ ถ้าใคร
 เขาว่า ก็ คอยเถียง แทน อยู่ ถึง บิดา มารดา และ
 ญาติพี่น้อง ก็ รัก มาก เหมือนกัน เพราะ เห็น ว่า เบ้น
 เด็ดดี ไม่ยอมให้ ใคร ลบ หล่ บิดา มารดา ญาติ พี่
 น้อง และ เพื่อน ผูกได้ เมื่อ โต ขึ้น นายรัก พวก พ้อง
 คง จะ เป็น คน รัก ชาติ และ รัก บ้าน เมือง มาก

๖ คำว่า รัก พวก พ้อง หรือ รัก ชาติ รัก

โรงเรียน นั้น และ ขึ้น ชื่อ ว่า เป็น นักเรียน ของ โรงเรียน นั้น ด้วย จำ เป็น ต้อง รัก มากกว่า โรงเรียน อื่น ๆ ถ้าใคร แก่ถึง ได้ความ ว่า โรงเรียน ไม่ดี ก็ เท่า กับ ว่า กระหม่อม ว่า ตัว เรา เป็น นักเรียน ของ โรงเรียน ที่เลว เหมือน กัน เรา ต้อง เป็น ที่ไม่ พอใจ อยู่เอง

๙ ใคร แก่ถึง ว่า เพื่อน นักเรียน ของ เรา เป็น คน ไม่ดี ทำไม เรา จึง ไกรธ ก็ เพราะ เหตุ ว่า เพื่อน นักเรียน เป็น คน ที่ อยู่โรงเรียน เดียว กัน ว่า เพื่อน ก็ เหมือน ว่า กระหม่อม ถึง ตัว เรา และ เหมือน ว่า ดี เตียน โรงเรียน เรา ว่า มี เด็ก นักเรียน ไม่ดี จะ ไม่ ให้ เรา ไกรธ และ เกี่ยง แทน ตาม ความ ที่ เป็นจริง อย่างไร ได้ ถึงแม้ว่า คำ ที่ เขา ว่า นั้น จะ เป็น ความจริง ก็ ดี เขา ก็ ไม่ ควร จะ ว่า อย่าง แก่ถึง ดี เตียน ให้ เป็น ความ ขาย หน้า ควร จะ พูด บอก อย่าง ตักเตือน โดย ดี เรา จะ ได้ นำ ไป ตักเตือน พี่ น้อง หรือ เพื่อน นักเรียน ของ เรา ให้ ดี ขึ้น

คำที่ควรรู้และควรจดได้

ถือเตียน

ติเตียน

นิินทา

ถมทู่

ประจาน

โกธร

รูป

ไต่ความ

ความเสียหาย

บทที่ ๑๙ รักชาติ

(ก่อนบทที่ ๑๙)

๑๐ นอกจากบ้านเรือน และ โรงเรียน ซึ่งเป็นที่ เล็ก
 น้อยนี้ ยังมีที่ใหญ่ ๆ ที่เรามีความรัก มากกว่า
 บ้าน เรือน และ โรงเรียนอีก คือบ้าน เมือง ของเรา
 ที่เรียกว่า เมืองไทย หรือ ประเทศสยาม จง
 จำไว้ว่า เมืองไทย ขยำต้ม เพราะ เป็น บ้าน
 เกิดเมือง นคน ของเรา ๆ ต้องรักให้ มาก ๆ ต้อง
 รัก มากกว่าบ้าน ที่เรา อยู่ และ ต้องรัก มากกว่า
 โรงเรียนที่ เรา เรียน

๑๑ นอกจากญาติพี่น้องและเพื่อน ซึ่งเป็นแต่คนเล็กน้อย ยังมีผู้อื่นที่เรารักมากกว่านี้ขึ้นไปอีก คือ พระเจ้าแผ่นดินของเรา และ คนไทยเราด้วยกัน หรือเรียกว่า ชาติของเรา เพราะเราเกิดมา เป็นไทยด้วยกัน เป็นพวกเดียวกัน เป็น ชาติ เดียวกัน พูด ภาษา เดียวกัน จะไม่ให้เรารักกัน และ ช่วยเหลือกัน มากกว่าที่เรารัก ชาติอื่น ๆ ที่เป็นคนต่าง ชาติ ต่าง ภาษา อย่างไรได้

๑๒ ถ้าใครจะเอา ความไม่จริง มา แกล้ง ตี ตีเยนว่า เมืองไทยเป็นเมืองไม่ดีเช่นนั้น ๆ หรือ พระเจ้าแผ่นดินของเราไม่ดีอย่างนั้น ๆ ให้เราได้ยินต่อหน้า เราจะ นั่ง ฟัง ไม่ได้ เป็น อัน ชาติ เพราะมันแทง ปลานเข้าไปใน หัวอก หัวใจ เรา กับใคร เขามีต มีคมมาแทง มันให้รู้สึกเจ็บใจ แค้นใจ และ แสบร้อนใจ เป็น อย่างยิ่ง

๑๓ บ้าน เมือง ของไทยไทย ก็รัก บ้าน เมือง
 ของญีปุ่น ญีปุ่น ก็รัก บ้าน เมือง ของจีนจีน ก็รัก
 บ้าน เมือง ของฝรั่ง ฝรั่ง ก็รัก พระ เจ้า แผ่นดิน
 ของใคร และ ชาติ ของใครใคร ก็รัก เพราะ ฉะนั้น
 พระ เจ้า แผ่นดิน ของเรา และ ชาติ ของเรา เรา ก็ ต้อง
 รักให้มาก ๆ เหมือนกัน

๑๔ แม้ถึงตัวเราเองเราก็ยังไม่รักเท่า ชาติ และ
 บ้าน เมือง ของเรา ไม่เช่นนั้น คน บาง คน เขาจะไป
 รบ เอาชีวิต เข้า ฝ่า อาวุธ ศัตรู คือ ข้าศึก เพื่อ จะ กู้
 บ้าน เมือง ของเขา ทำไม ก็เพราะ เหตุ อย่าง เดียว
 คือ เขา รัก ชาติ และ บ้าน เมือง มากกว่า รัก ชีวิต
 ของเขา ถึง ชีวิต ของเขา จะ เป็น อันตรายเขา ก็ ไม่
 เสีย ตาย ขอ แต่ ให้บ้าน เมือง ของ เขา มี ชัยชนะ
 แก่ข้าศึกเท่านั้น

๑๕ เด็ก ๆ ต้อง เรียน รัก บ้าน เมือง ญาติ พี่

น้อง รักโรงเรียน และ รักเพื่อนร่วมโรงเรียน
 เดียวกัน แล้วโตขึ้น ความรักอันนี้จึงจะ ก่อตั้ง
 ขึ้น และ จะ ทำให้ เป็น คน รักชาติ รักบ้านเมือง
 ของเรา มาก คนที่ไม่รักบ้าน ไม่รักโรงเรียน
 ไม่รักชาติ และ บ้านเกิดเมืองนอน นั้น เกือบจะ นับว่า
 เป็น คนไม่ได้ เพราะ ดูเหมือนไม่มีจิตใจ ไม่รู้
 จักคิด ช่วยเหลือ พวก พ้อง และ ชาติบ้านเมือง ของ
 ตน คนเช่นนี้ เรา คบ ค่ำไม่ได้

๑๖ จงจำไว้ว่า บ้านเมืองของเรา และ
 ชาติไทย ของเรา จะเจริญได้ก็เพราะ เราทั้ง หาย
 ซึ่งเป็น คนไทย ต่างก็ มีความรัก และ ต่างพา
 กันคิดทนบำรุงให้ดีขึ้น เจริญขึ้น เมื่อใคร โตขึ้น
 จะ ทำ ประโยชน์ ให้ แก่บ้านเมือง ในทางใดได้ ก็
 ต้อง ทำโดย เต็มกำลัง และ ฝีมือ บ้านเมือง ของ
 ไทยเรา จึง จะเจริญ เทียมบ้านเมือง ของ ชาติอื่น ๆ เขา
 ได้บ้าง

๑๗ อย่าลืมว่าเราเป็นคน รักชาติ ของเรา
และ รักพระเจ้าแผ่นดิน ของเรา มากกว่ารัก
ตัวเราเอง และ เมื่อโตขึ้นเรา จะ ทำการงานให้เป็น
ประโยชน์ แก่ บ้าน เมือง และ ชาติ ของเรา ให้บ้าน
เมือง และ ชาติ ของเรา ดี เหมือน กัน กับ ชาติ อื่น ๆ เขา

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกกได้

	ประเทศ สยาม	เมืองไทย
ชาติไทย	พระเจ้าแผ่นดิน	ภาษา
ชีวิต	ศัตรู	ข้าศึก
ชัย	ทุนบำรุง	ความช่วยเหลือ

กรมการ

13